

Postritel: „Lustakad jalakesed 2“, „Videviku saaga. Koidukuma 1“

KOOLILASTE AJAKIRI

HIND 2,24 €

11
2011

HEALAPS

AUHINNASADU

Autojoonistajatest saavad filmi "Autod 2" minitegelased
ELISABET HEIN Jõgevalt, **RAINIS KIKAS** Vaidast,
CEITLIN VIRKS, **TARMO ŠLJUPKIN** ja **LAURA HEINMÄE**
 Puurmanist ning **KIRKE PERILLUS** ja **MIRTEL ANI** Türiilt.

TacTicu lauamängud võitsid **MARTA KÜLAOTS**
 Kongutast, **GRETELY UUSTALU** Puurmanist
 ning **MARGIT BASMANOVA** ja **ROBERT**
SAAGE Väike-Maarjast.

Täname Kultuuriministeeriumi, Kultuurkapitali ja Hasartmängumaksu Nõukogu.
 Suur aitäh Haridus- ja Teadusministeeriumile, kes tellis ajakirja meie põhikoolidele!

Hei, head sõbrad ja sugulased!

Septembrinumbri auhinnaasaajad on nüüdseks selgunud, oktoobrikuu usinamate ja nupukaimate nimed ilmuvad järgmises ajakirjanumbris.

Lõuna-eeslaste auhinnad toimetame nagu ikka **Tartu O. Lutsu** nim. **Keskraamatukogu lasteosakonda** (Kompanii 3/5, Tartu) ning Põhja-, Lääne- ja Ida-Eestis elavate laste preemiad ootavad neid **Kullo Lastegaleriis** (Tallinn, Kuninga 6). Kellel on muid soove ja ettepanekuid, neil palume need toimetusele saata e- või tavaposti teel!

Kena mardi- ja kadrikuud soovides,
 Igavesti teie Triibu-Liine

Septembrini lahendajatest saavad auhinnaraamatud **LIISBET VILU** Sõmerult ja **MARILIIS MAAMÄGI** Rakverest.

Ristsõnade lahendajaist osutus loosiõnneseeneks **MIKK VALK** Muhumaalt, kes võitis DVD "Lammas Shaun".

Lembitu-mõistatuse raamatu võitis **ANETTE MILLER** Põltsamaalt. Kassist kirjasõber, kes elab Stockholmis, kuulutas kleepsude võitjaks **KRISTIINA VESKIMÄE** Türiilt.

NB! Kõigil, kes toimetusele oma võistlustöid ja ülesannete vastuseid saadavad e-posti teel, palume lisada ka oma **TAVAPOSTIAADDRESS**, muidu ei saa me teie saadetisi auhindamisel arvesse võtta!

MÖMM-MÖMM, M-M-MAAILMATU TÄHTIS TEADE KÕIGILE KARUSÕPRADELE!

27. oktoobril, kuulsa kaisukaru Teddy 109. sünnipäeval, avati Tallinnas koguni KOLM karunäitust: **Eesti Laste-kirjanduse Keskuse pööningu** vallutasid korraga nii **Eesti Teddy-Karu Klubi** kui ka **Läti** nimeka karukunstniku **Natalja Fjodorova** loodud mõmmid. Mõlemad näitused jäävad keskuskes (Tallinn, Pikk tänav 73) avatuks aasta lõpuni. **NB!** Pühapäeviti on maja suletud – karud magavad ja inimesed puhkavad.

Tallinna Linnamuuseumi Lastemuuseumis (Kotzebue 16) avati samal päeval Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia tudengite valmistatud paikkondlike mängukarude vitriin-näitus, kus võib imetleda nii Ruhnus, Kihnus kui ka Juurus ja Põltsamaal sündinud karusid. Sealset mõmminäitust saab vaadata **novembrikuu lõpuni**.

HEA LAPS

SELLES NUMBRIS:

LAHEDAT LUGEMIST

- Steni võistluselt: Elisabet Jahilo kummikommijutt — 4
Steni võistluselt: Evelin Õunapuu rotilugu — 5
Luulet: Enrico Orobko, Leelo Tungal, Indrek Kuusk, Inna Akulitš — 6
Jõgeva poiste lood — 7
Mardi ja kadripäev Vilustes — 8
Reigo Karoni ja Markus Erik Kompuse vareselood — 9
Enda Naabri kassijutt — 10
Järjehoidja — 11
Helle Laasi sünnipäev — 12

GALERII

Klotsilinn — 13

MAAILM MEIE ÜMBER

- Tiit Kändler „Silm kui ajupikendus“ — 14
Peep Veedla karmiinleevikesest — 16

- Aleksei Turovski headest loomaisadest — 18
Zlata Skubi Energia Avastuskeskusest — 19
Maire Sirel metsloomadest — 20
Poster 1: Videviku saaga. Koidukuma 1 — 21
Poster 2: Lustakad jalakesed 2 — 22

Ajakiri Hea Laps ilmub 1994. aastast

Väljaandja: MTÜ Hea Laps
Harju 1, 10146 Tallinn, tel: 631 44 28
e-post: hea.laps@mail.ee

Peatoimetaja: Leelo Tungal
Kujundaja: Vivika Kalt
Levi: Anna-Magdalaena Kangro

TEE ISE!

- Lully Gustavsoni isadepäevakaart — 25
Mustkunstnik Ande raamatutrikk — 26
Irise näomaalet: kassnaine — 27
Sandra sööginurk: tomatine supp, hernepasteet — 28

NUPUTA JA NAERA

- Ilmar Trulli ristsõna — 29
Lembitu mõistatus, viktoriin — 30

- Paetisme — 31
Naeru-uss — 32

ELUMELU

- Uudised — 33
Hobid ja huvid: Anna-Maria Uulma Laura Rahamägist — 34
Üks tõsine jutt — 35
Thomas Scheileke koomiks — 36
Kinouudised — 37
Sõnad, sõnad, sõnad. Mis mõttes? — 38
Siit ja sealt — 39
Sõber Veltzi rokikool: The Kinks — 40

- Autonimedest: Chevrolet — 42
Barbindus: nuku uued ametid — 43
Lotte lauamängud — 44

Trükk: Reusner AS
Ajakiri Hea Laps on autorikaitse objekt

Tellimine ja info: www.healaps.ee
meili teel tellimine@healaps.ee
ja Eesti Posti koduleheküljelt
Hind üksikmüügis 2,24

Kaaneplilt:
Ülle Meister

Kummikommid ehk Koogikese tänapäevane versioon

Elisabet Jahilo Tallinna Inglise Kolledži 6.b klassist

Maret Maripuu auhind mullusel võistlusel

Elasid kord kolm venda – E966, pikema nimega Laktitool5, E1204, Pullulaan, ja E650, Tsinkatsetaat. Esimene vend oli magusaine, teine želeeriv aine ning kolmas lõhna- ja maitseaine. Nende endi arvates olid nad lahutamatud osad kõigis šokolaadides ja kommides, kuid tegelikult tegid nad inimestele ainult halba.

Ühel päeval, kui nad jälle poes ringi patseerisid ja maiustust, kuhu sisse vupsata, otsisid, ütles E966: „Ma siin mõtlesin, et mina olen ju siin kõige tähtsam. Kes ikka sööks kommi, mis pole magus...”

E1204 aga ei nõustunud: „Aga kuidas sa sööd marmelaadi- või kummikommi, mis pole väntske ega želeegas?”

„Aga mina?” sekkus juttu E650. „Mina olen see, kes tugevdab maitset ja lõhna, mina meeldin lastele!”

Vennad ei jõudnudki kokkuleppele, nii et nad korraldasid võistluse. Kõik vennad lähevad mingi maiustuse sisse nng vaatavad, kes inimestele kõige rohkem meeldib.

Laktitool5 läks värviliste kommide sisse, ta oli kindel, et lastele meeldivad need väga. Ja ta ei eksinudki – juba kümne minuti pärast kõndis riulist mööda väike poiss oma emaga. „Emme, emme, ostame need kommid!” hüüdis poiss ja kiskus oma ema käsipidi riuli

poole. „No hea küll, kui sa neid nii väga tahad,” lausus ema ja tõstis kommid kärusse. Laps kilkas rõõmust ja seda tegi ka Laktitool5, kuigi ostjad seda ei kuulnud.

Koju jõudnud, avas laps kohe kummipaki ja pistis korraka kolm kommi suhu. Natuke aega läks mööda, kuni poiss kommi söi ja ema oma asju sai ajada, kuid siis hakkas poisil paha. Ema läks vaatama, mis oli juhtunud, aga poiss jooksis juba vannituppa. Tuli välja, et tal oli tekkinud kõhulahtisus! Ema nägi, et poiss oli söönud ära peaaegu terve paki komme! Ta sai aru, et see oli kommide süü, ning viskas kummipaki pikema kahtlusetseta prügikasti.

E1204 aga valis suured marmelaadid ja lipsas nende sisse. Riulist kõndis mööda noor tudeng ja pani marmelaadid korvi, et oma pruudile järgmisel päeval maiust viia.

Koju jõudes ei suutnud ta aga vastu panna ja avas marmelaadid. Kuid kohe, kui tudeng oli kommi suhu pistnud, mõtles ta, et poleks pidanud neid marmelaade ostma, sest need olid nii väntsked ega tundunud üldse naturaalsed.

Tudeng läks hoopis nurgapoodi, ostis vajalikud produktid ja tegi pruudile ise kodus kausitäie tarretist ning korjas puu otsast õuna, mis pruudile järgmine päev väga meeldisid, aga marmelaadid ja Pullulaan lendasid prügikasti.

Viimasena proovis E650, vupsates šokolaadi sisse.

Šokolaadi ostis ära edukas ärinaine, kes tahtis õhtul filmi vaadata ja veidike maiustada.

Kuid ka naine ei suutnud kannatada ja maitset šokolaadi. Kuid selle lõhn ja maitse olid nii tugevad ja kunstlikud, et ta läks uuesti poodi ning ostis puhast musta šokolaadi ja banaane. Kodus sulatas ta šokolaadi ja kastis banaani sinna sisse, Tsinkatsetaat aga visati koos oma šokolaadiga prügikasti.

Kogusid vennad ennast jälle kokku ja kõndisid poodi, kus nõustusid, et keegi neist ei võitnud. Nad kondasid riulite vahel, kuid samal ajal tulid poodi toiduinspektoriid, kes kõik nõustusid, et E-aineid ei tohi enam maiustustes kasutada ja kolm venda aeti poest välja.

E966, E1204 ja E650 jooksid kaugele ära ega tülitanud sellest ajast peale inimesi enam kunagi.

Helin Tikerpuu

Rott Rossi, passi järgi Rosimandus – keldri üleminspektor

Evelin Õunapuu

Tudulinna Põhikooli 8. klassist

Žürii eriauhind mullusel võistlusel

Tolmuses keldrinurgas kolmeliitri purgi sees elas rott Rossu. Tema uhke klaasseintega hoone oli algselt moosipurk, mis maitsemise käigus oli tühjaks söödud. Rossu töötas keldri üleminspektorina.

Kõige rohkem oli üleminspektoril ja ta üheteistkümmel alluval suud-sabad tööd täis suvel ja sügisel, kui arvele tuli võtta kõik moosid-kompotid, marineeritud ja hapendatud kurgid, mahlad-marjad, kaalikad-kartulid, peedid-porgandid...

Päris väsitav oli kõikide talvevarude degusteerimine, kaante ja korkide inspekteerimine.

Muidugi võis vahel juhtuda, et degusteerimise käigus mõni köögivilj või hoidis lihtsalt otsa sai. Juhtus ka õnnetusi. Vahel kukkus mõni hooletum tööline mahla- või moosipurki. Siis oli just Rossu see, kes hädasolijale porgandi ulatas ja purgist välja aitas. Kui keegi katkiläinud purgi killuga endale sisse löikas, siis tõmbas rotike oma teravate hammastega mõne juurika koort ja asetaski haavale. Ühesõnaga, kellelgi ei tulnud karta, kui Rossu keldris oli.

Ühel päeval aga tuli peremehega keldrisse kaasa taksikutsikas, kes haistis rottide lõhna. Ta ei andnud ühelegi neist asu ja siin ei saanud isegi Rossu neid aidata.

Ei jäänud muud üle kui kolida kõrvalkeldrisse.

Uues kohas ei sujunud ükski töö enam nii hästi. Siin tundusid kõik juurviljad maitsetumad, moosid-mahlad hapumad, marineeritud kurgid liiga äädikased. Töötagemist segasid metallist kaaned ja korgid. Üleminspektor unistas oma klaasmajast. Alluvad igatsesid oma eelmisesse keldrisse tagasi.

Ja siis ühel päeval tõi ämblik teate, et taksikutsikas anti teise perre, sest keldriomanikul oli niigi kaks õuekoera. Selle uudise peale otsustas Rossu oma töötajakonnaga kohe vanasse keldrisse tagasi minna. Milline rõõm oli kõigi hinges! Rossu löi oma korteri aknad läikima ja asus koos kaaslastega tööle. Nii pikaks ajaks oli kontrollimine unarusse jäänud.

Mine vaata üle, nad võivad just sinu keldris inspekteerida!

Hanna Reinola (Kullimaja Suurnäitusel 2011)

BMX

Rattaga mul meeldib sõita,
tahan kõiki sõpru võita.
BMX on ratta nimi,
saalis pikk on rattarivi.
Trikitan ja hüppan seal,
kulm on kortsus, kui teen vea.
Pöördeid rattaga ma teen,
vahel närv mul üle keeb.
Viskan ratta pikali,
teen selle üle tireli.
Kõrgele me hüppame,
maha vahel lendame.
Plaaster, side kaasas mul,
seda taskus terve rull.
Ohtlik ala, seda tean,
ikka sammud saali sean.
Ema muretseb mis kole,
kui mul kiivrit peas ei ole.
Kindad ka ei puudu käest,
pingutan ma kõigest väest.
Rattakumm käib puruks – pauk!
Selle sees on hiigelauk.
Parandan ma selle kohe –
rattaga on sõita tore!

Enrico Orobko Viljandi Paalalinna Gümnaasiumist

SÕNALIIGID

Sõnaliike on palju,
nendega rääkida saab palju.
Omadussõna ütleb, milline:
suur, väike, kahetolline.
Käändsõnu saab käänata,
sõnu palju väänata.
Arvsõna ütleb numbreid –
mitu on laual ämbreid.
Asesõna on tore ka:
mõnda nime saab varjata.
Nimisõna märgib esemeid –
vaase, toole, kartuleid.
Tihti küsid, mida teha –
joosta, süüa, võtta reha?
Sidesõna teeb üle lause,
märgib minu mõttepause.
Hüüdsõna käsib: „Tule kohe,
ära ole koolis lohe!”

Indrek Kuusk Kambja Põhikoolist

PARIM KOHT

Minu parimaks kohaks on kodu!
Võid kuhu iganes minna –
kohti on sadu,
mine või linna.

Linna sa koduks ei pea,
koduks pead ühte paika,
millest paremat ei tea –
hoidma teda pead aina.

Pikad on inimese teed.
Palju on meil radu.
Sügavad on mereveed,
kõige kallim koht on kodu.

Inna Akulitš Lohusuu Põhikoolist

KUI MA OLEKSIN ISA...

PAJATAVAD JÕGEVA
GÜMNAASIUMI
4A KLASSI NOORMEHED

Enrico Pedder Tallinna Järveotsa Gümnaasiumist

KUI MA OLEKSIN ISA, siis mul oleks kaks last, mõlemad poisid. Ühe nimi Mart ja teise nimi Karl. Oma perega elaksin Tartus palkmajas. Ma käiksin tööl advokaadina ja saaksin korralikult palka.

Peeter Luga

KUI MA OLEKSIN ISA, siis ma hooliksin oma lastest. Kiidaks siis, kui nad on midagi head teinud. Oma lastega ei pahandaks ma iga tühja-tähja pärast. Mul oleks kaks koera ka, üks saksa lambakoer ja teine kääbusšnautser. Aitaksin oma lapsi, kui vaja, ja ei jooks ega suitsetaks.

Ludvig Suvil

KUI MA OLEKSIN ISA, siis ma oleksin rikas. Käiksin tööl, mul oleks kaks autot – üks on tööauto ja teine koduauto. Mul oleks palk 1500 eurot. Mul oleks suur maja, selle taga bassein ja saun. Mul oleks kaks koera ja kass ning kakskümmend kana. Kui mul oleksid lapsed ja nad käiksid koolis, siis ma aitaksin neil õppida ja loeksin koos nendega.

Marcus Mardimäe

KUI MA OLEKSIN ISA, siis mängiksim lastega õhtuti lauamänge. Käiksim suvel jalgrattaga sõitmas ja talvel suusatamas ning usutamas. Aitaksin neil õppida, kui neil läheb abi vaja.

Kaur Aluoja

**Ilusat isadepäeva
kõigile isalikele
inimestele!**

Leelo Tungal

ISADEPÄEV 2011

Kui isad on päeval ja ööl
meist kaugemal kogu aeg tööl,
ei tähenda see veel, et nemad
meist hooliksid vähem kui emad.

Aeg pidevalt libiseb eest
ja kiirustab kaasa töömeest...
Kuid ükskord nad jõuavad koju,
kus ootamas tütar või poju.

Jääb sadamas ankrusse laev...
On see vast suur isadepäev,
kui nad kuulevad kõigele lisaks:
„Palju õnne! Said vanaisaks!”

NOVEMBER ON MARDI- JA KADRIKUU

Sõna on Viluste Põhikooli õppuritel

MEIL KÄISID KADRISANDID

Kadriid käisid santimas,
ukse taga tantsimas.
Kadriema, kadriütüdruk,
isa, poiss ja titt ka veel.

Tulid uksest sisse nemad,
lumivalged riided seljas.
Soovisid meil karjaõnne
ja veel palju-palju põnne.

Andsime siis neile komme
ja veel ühe mängupommi.
Rõõmsad sandid läksid ära
ega teinud väljas kära.

Polina Kasyanova

Ülle Meister

KADRIKÜLM

Kadripäeval aknad jääs,
igal pool ka lombid jääs.
Kanad ammu soojas,
suvi läinud looja.

Teades, et lumi enam ei kao,
me ahjus tuli ei vao.
Kõikjal nüüd lumi katab maad,
jõuludki varsti on taas.

Priit Paju

Küll on alles tore
Aknast näha sante
Diivanile ronin üles
Rõõmsalt välja vaatan
Ise ka nüüd
Päris kadrisandiks hakkan
Ära toast siis jooksen
Ega niipea tagasi ma tule
Võib-olla...

Anna-Maria Nugis

KUIS MII TIMAHAVA MÄRDISANDIH KÄVEMI

Sandijuusku alostimi naabrimehe autotüükuast. Sää! es mõista miiq mitte ku midägi tettä ni saisisi. Naar tull eski nii mul ku sõbrapoisil Kristoferil pääle.

Olukõrra lahend naabri: „Kas laulati vai tantsiti?”

Arvssimi, et laulami: „Pankõ raadiost saatõs kah midägi!” Laul oll meile täitsa tundmalda, es mõista möö es mää tettä. Naksimi hoobis tandsma. Tuu oll külh lihtsä! Pillu jalgu, raputa kässi, keeruta pääd, uika vahepääle! Tasos saimi nutrit, polte, kommi ja rahha kah viil kõgõlõ lissas.

Tennäsimi ja mõtlimi tõisi sante otsi ni kampa lüvvä. Seltsih iks segätsemb! Kahjos kiäki meid kampa es võta. Külma naas, lätsimi Kristoferi poolõ lämmähe. A sanditamise huug oll seeh, võtsõmi puutri appi, et hinnäst asaga parembidi kurssi viiä. Otseme mõistatuisi ni kirotimi pabõrilõ. Joba julgõmbidi laulimi järgmäse ussõ takah. Sää! kistutõdi tulõ ärr! Mis sää! iks, tullimi tagasi.

Järgmäne kotus. Laulimi: „Laskõ sisse, mardisandi...” Ahhaa! Saimiki sisse. Kússemi mõistatuisi, midä innest arvutist pabõri pääle kirotanu ollimi. Vaiv tasoti peotävve sentega. Aiteh!

Kävemi viil mõnõh paigah, kost anti andit. (Tuu sõna sai ma täämbä kirändüse tunnih teedä. Saimi soolapräänikit ni komme lissas ravvalõ, mis kotih kolisi.

Kõgõ lõpuh teimi ärr! kah. Vahetimi kõik kommiq uma kotist 25 krooni vata. Tõnõ mardisante punt olliva äripartneritõs.

Raamadupidämist teimi mu trepikuah – loimi sendi üle. Kasumi jaimi umavaihõl õiglasõlt ja saigi märdiõdak otsa. Äriliselt tulu toonu ekäpiteh okei märdiõdak!

Timmu-Sander Mahlakas

Muinasjutt varesest

Reigo Karon

Väike-Maarja Gümnaasiumi
5. b klassist

Üks väike vares tahtis hirmsasti rännata. Sügisel, kui rändlinnud lõunamaa poole lendama hakkasid, otsustas väike vares ka rändama minna. Ta nägi põllul suurt luikede parve.

Vares läks kõige suurema ja ilusama luige juurde ning kukkus kraaksuma: „Jaa, jaa, teil on hea, teie olete suured ja tugevad, teie saate lõunamaale, aga mina pean siin külmuma,”

Luik vastas: „Tule siis meiega.”

Ag vares kraaksus vastu: „Jaa, jaa, teie lendate nii kõrgel, et ma külmun ära.”

Luik hakkas kurjaks muutuma, aga ütles: „Poe siis mu sulgede vahele.”

Vares vastas: „Jaa, jaa, aga ma suren seal üleval nälga.”

Luik oli kuri, aga vastas: „Küll me vahepeal maandume, siis saad süüa.”

Vares jälle: „Jaa, jaa, aga teie sööte kõik mu eest ära!”

Luik sai kurjaks ja korjas oma teised luigid kokku ning lendas minema.

Väike viriseja vares jäigi maha ja ega ta rumal ei saanudki aru, miks teda rändama ei võetud.

Ulle Meister

Valge vares

Markus Erik Kompus Jõgeva Ühisgümnaasiumi 4. b

Elas kord tavaline halli värvi vares, kellele meeldis üks varesepreili. Häda oli aga selles, et see varesepreili ei hoolinud varesest sugugi. Vares nägi aga ükskord mere ääres imekauneid valgeid luiki ja mõtles, et kui tema oleks sama kaunilt valge, meeldiks ta varesepreilile võib-olla rohkem.

Niisiis läks ta targa öökulli juurde, kes tundis kõiki metsataimi. Vares rääkis ma loo ära ja küsis, kas on sellist rohtu, mis ta valgeks muudaks. See rohi oli olemas, kuid öökull hoiatas, et valge värv ei too varesele õnne. Suures rõõmus ei pannud vares hoiatust tähele ja lendas minema.

Kui ta rohtu oli võtnud, ei juhtunud algul midagi, aga peagi märkas ta, kuidas tema hallid suled asendusid valgetega. Vares oli õnnelik, kuid tema sõbrad ei tahtnud teda enam tunda. Ka toitu otsida oli raske, sest inimesed tahtsid teda kinni püüda, kassid ajasid teda taga ja lapsed loopisid kividega. Kõige hullem oli see, et varesepreili pidi teda nähes naeru kätte lämbuma. See tegi varese kurvaks.

Viimases hädas lendas ta öökulli juurde tagasi ja küsis, kuidas ta endiseks halli värvi vareseks tagasi saaks. Öökull osutas ühe maja korstnale ja ütles, et kui ta sinna sisse lendab ja sealt välja tuleb, on ta jälle endine.

Vares tegi nagu kästud ja kui ta korstnast välja tuli, lendas ta jõe äärde, kus ta oma peegelpilti vaatas. Nüüd mõistis vares, et tähtis on jääda iseendaks.

Esimene sõber

Enda Naaber

Ostisime suvekoduks vana talumaja, millel rookatus oli katki, nii et selle parandamiseks läks kohe. Tütar Tiinale meeldis uus kodu väga ja tundide viisi mängis ta mäenukil kadakate vahel suure kivi juures. Ta oli siis seitsme aastane.

Vahel käis külast lapsi temaga mängimas. Aga kui küsisin: „Kas nad on su sõbrad?“, vastas tüdruk: „Ei, Tiinal pole sõpru. Tiina on nii üks.“

Arutasime siis kaasaga, mida ette võtta, kuid asi jäi sinnapaika. Lõpuks hakkas see meile suurt muret valmistama. Aga siis ütles Tiina ühel päeval: „Tahaksin endale kassipoega...“

Nõus. Asi otsustatud. Tõime tüdrukule kauni hallikat värvi kassipoja, kellel üks silm oli sinine, teine pruun. Ja nimeks pani Tiina talle Kuti. Nüüd ei hoolinud tüdruk sellest, kui külalastel polnud tema jaoks aega! Tundide kaupa oli ta Kutiga kahekesi. Ja ühel päeval otsustas ta: „Ehitam Kutille kodu.“

Valmis tore pesa, mis oli vooderdatud puulehtedega. Sinna pani ta alati kassipoja lõunauinakut tegema. Alles õhtul tulid nad tupp, kus kassi ootas veelgi pehmem ase.

Mõtlesime, et suur mänguhuog peagi raugub. Aga ei. Ühel hommikul, kui Kuti parajasti piima lakkus, teatas Tiina: „Mul on nüüd sõber, esimene sõber. Kuti on see!“

Tore!” rõõmustasime ka meie kaasaga.

Siis aga ühel päeval ei tahtnud Kuti toapesast lahku- da. Saime kõik aru, et tal on haigus kallal. Tüdruk jäi väga nukraks. Kutsusime loomaarsti. Too ütles: „Tal võivad kõhuussid olla. Need teevad looma uimaseks...“

Hakkasime siis kiisule rohtusid andma. Tiina oli tõeline arst, sest ta mure oli suur.

Nädalaga Kuti paranes. Ja kaks mängukaaslast mäenukil lõbustasid jälle teineteist. Tiina õpetas kassikesele kuuletumist ja rõngast läbi hüppamist.

Kui Kuti aastaseks sai, tuli vahva sünnipäev. Ikkagi sõbra sünnipäev. Tiina ise küpsetas kassile suure maitsva koogi, kattis sünnipäevalaua ja kutsus külalapsed peolisteks. Tiina väike sõber lausa nautis seda päeva, nurrus kogu aeg. Ning me kõik olime rahul, et kiisupoeg nõnda meie perega liitus.

Tiina pidas Kutille sünnipäevakõne:

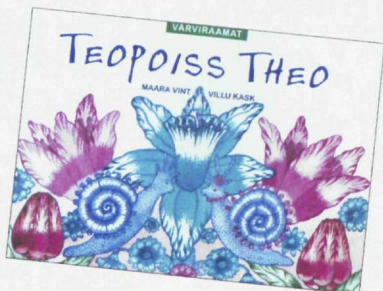
„Armas Kuti, armsad külalised! Täna sel sünnipäeval peame meeles seda, et sõprus on üks tore asi. Et mu esimene sõber on Kuti, mille eest olen talle väga tänulik. Elagu Kuti!“

Kuti lõi isegi kooki süües nurru ja pälvis oma kombe- ka käitumise pärast kõigi heakskiidu.

Vaat selline sõber oli Kuti!

Muinasjutuline värvimisraamat

Maara Vindi ja Villu Kase „Teopiss Theo” on isevärki värviraamat. Kindlasti teeb ta rõõmu ka kõige pise-matele, kuid piltide värvi-misel on vaja juba veidi kindlamat kätt, sest oleks kahju kriipseldamisega pildimaailma rikkuda.

Teopissi-loo imekauneid pilte värvides võib tunda end kunstniku õpipoisina, sest Maara Vindi peene joonega joonistatud lilled, marjad ja vee-elanikud viivad vaataja erilisse muinasjutumaailma. Kes aga armastab muinaslugusid, see tunneb rõõmu Theo seiklustest ja nende õnnelikust lõpust. Raamatu andis välja kirjastus **Petrone Print**.

Reisile koos jääkaruga

Teadlased on juba pikemat aega muretsenud selle pärast, et inimeste mõtlematu tegutsemise tõttu on nii Põhja- kui ka Lõunapoolusel hakanud jää sulama ning nn kasvuhoone-efekt võib põhjustada kliimamuutusi kogu meie planeedil.

Lasteraamatutes pole seni sellest kuigi palju juttu tehtud. **Sigurður Örn Brynjólfsson** ehk **Siggi** raamat „Jääkaru Polli” pajatab aga valge karu ja ta lumekristallist sõbra Kristalliku rännuteedest, mis kulgevad läbi mitme maa kauges tulevikus. Kas tõesti on võimalik, et Tallinna Raekoja plats jääb vee alla ja Venemaast saab suures osas ookean? Jääkaru Polli lugu annab mõtlemisainet nii suurtele kui ka väikestele.

Autor **Sigurður Örn Brynjólfsson** ehk **Siggi** on Haapsalus elav Islandi kunstnik ja animaator. Jutustuse tõlkis **Liis Lepik** ja kirjastas **Tammerraamat**.

Iga päev olgu asja eest!

Siis, kui pea on arutist ja kooli-töödest väsinud, ei maksa aega kulutada niisama norutamisele! Kui endal parajasti häid mõtteid ei tule, siis löö lahti raamat „365 meisterdamist lastele igaks päevaks”.

Kirjastuse **Varrak** avaldatud kopsakas ideederaamat leiab meisterdamisjuhendeid igaks aastaajaks: siin on nii retsepte, väikesi nippe taimetarkadele kui ka õpetusi igasuguste kingituste valmistamiseks. Meisterdamist lihtsustab see, et kõigi nippide juurest leiad jooniseid ja joonistusi.

Usu või ära usu!

Kay Wilkinsi noorteraamat „Sisalikmehe jälgedel” annab juba kireva, kuldse pitsatijäljega varustatud kaane kaudu teada, et tegu ameerikalike sarjafilmi sarnase looga. Kuldpitsat kuulub Ripley’ Juurdlusbüroole, ning saladusi ja seiklusi on raamatus rohkem kui rubla... vabandust, dollari eest! Juurdlusbüroo tegutseb küll Ripley koolis, kuid sellest teavad ainult agendid ise. Kuigi kogu kool on erilise kallakuga: seal õpivad ainult haruldaste võimetega noored. Näiteks Kate 1 on arvutilaadne mälu ja ta on võimeline minutiga mõne vöörkeele ära õppima, absoluutse kuulmisega Li suudab jäljendada kõikvõimalikke hääliitsusi, akrobaadist Kobel on telepaafilised võimed ning Zia oskab valitseda magnetid ja elektrit. Neid võimeid saavad noored koos oma sõpradega demonstreerida, püüdes tabada Sisalikmeest, kelle olemasolus tavainimesed kahtlevad. **TEA Kirjastuse** avaldatud seiklusteramatu on tulekul veel mitu järgi: „**Draakoni kolmnurk**”, „**Seiklus džunglis**” ja „**Sügaviku saladused**”. Needki pealkirjad meenutavad seiklussarju, nii et lugemisel oma pead eriti vaevama ei pea. **Ailin Chambersi** rohked illustatsioonid teevad lugemise veelgi kergemaks.

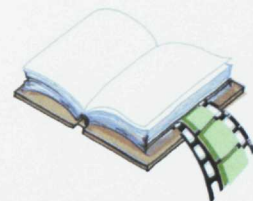

Kunstnik ja ta väikesed fantasööridest sõbrad

Edgar Valterit, kes on andnud kuju paljudele eesti lastekirjanduse tegelastele – Sipsikule, naksitrallidele, polkudele ja Krõllile – pole juba viis aastat meie seas, kuid ikka oskab ta raamatusõpradele üllatusi valmistada! Lisaks hüljüti..ilmauud

suurele karikatuuriraamatule avaldas kirjastus **Elmatar** isevärki teose, mille kaanel seisab Edgar Valteri nimi kirjanikuna, pildid on aga raamatule joonistanud onu Etsi noor kolleeg **Jüri Mildeberg**. Kunstnikke ühendab hea käsi, huumorimeel ja huvi lastemaailma vastu. „**Noodaspea lood**” pani Valter kirja hulk aastaid tagasi, kuid avaldamata need jäidki. Nüüd võttis kunstniku filoloogist abikaasa **Merle Leppik** kätte ja koostas neist lugudest väikesest rõõmsa raamatu, kus lisaks onu Etsile tegutsevad kaks pisikest poissi, kes käivad kunstnikule maalimise ajal oma elust ja ümbruskonnast jutte pajatamas. Kas kuked võivad muneda? Kas vihmaussist saab boamadu aretada? Kuidas võita 100-kradist palavikku? Seda kõike pajatavad teile vahvad Noodaspea poisid Tõiv ja Taago. Igav nendega küll ei hakka!

TEATRI- VANAEMA ÜMMARGUNE SÜNNIPÄEV

Uskumatu, aga ilmselt tõsi: nukunäitleja ja lastekirjanik **Helle Laas** saab märduku viiendal päeval niisama vanaks kui kümme seitsmeaastast tüdrukut kokku!

Eks neid tüdrukuid – nii seitsmeaastasi kui väiksemaidki – ole Helle teatrilaval mänginud hulgem ja mängib veel praegugi, rääkimata igasugustest muudest tegelastest: ta on esinenud nii hundi, karu kui ka jänesena, mänginud nii printsi, politseinikku, pörsast kui ka poni – teatris on ju kõik võimalik!

Helle Laas asus Nukuteatrisse tööle juba aastal 1968, enne seda näitles ta Viljandis Ugala teatris. Lisaks näitlemisele on ta tegelnud ka lavastamisega, ning viimasel ajal on ta võtnud endale lausa teatrivanaema rolli, kirjutades ja lavastades tükke kõige pisematele: „Tsuuh, tsuuh, tsuuh,“ „Metsaküläd“, „Hanel oli auto“, „Vurr-vurr-vurrkann“, „Käed ja kindad“ ja „Kodud“. See on väga tänuväärne töö, sest koolilastele, kes juba oskavad teatris käituda ja etendust jälgida, on palju lihtsam esineda kui pisitütardele, kellel napib nii kannatust kui ka elukogemusi. Ka publikuks olemist tuleb õppida maast-madalast.

Helle Laas on muinasjutuline näitleja, kes saab laval hakkama ka ihuüksinda, kuna mälupagasis on tal nii vepsa, setu, saami, islandi kui ka komi muinasjutte.

Aga ka see pole veel kõik: näitlejatri nimi on lisaks kavalehtedele trükitud ka mitmete raamatute kaantele. Võib-olla on su emal isal lapsepõlvest säilinud tema juturaamatud „Unistame ümber“, „Väikeste lindude laul“ ja „Oi, vabandage! Lepatriinu?“ „Ämbliku pesupäev“ ja „Emma ema, Emma emme“ nägid aga ilmalvastust alles mõne aasta eest, neid saad juba raamatukogust laenutada.

Soovime Helle Laasile veel rohkesti uusi raamatuid ja mõnusaid teatrirolle!

TÄNAPÄEVA LAPSED

Helle Laas

Piia seob gaassalli pähe. Piia on nüüd naabrivanaema Loreida, kes hoiab oma tütre-tütart Anni. Ann on töökas tüdruk. Ann tahab vanaema aidata. Ann peseb põrandat. Vanaema Loreida märkab Anni toimetamist ja ehmub: „Oi, mis sina siin limad? Kes sind palus? Mine siit minema! See pole laste töö! Ma teen kõik ise ära. Vaata parem televiisorit.“

Ann vaatab televiisorit. Mõtleb. Läheb siis kööki ja hakkab nõusid pesema. Ann tahab ju vanaema aidata. Vanemaid inimesi peab ikka aitama.

Vanaema Loreida aga lendab Annile kööki järele ja hüüab: „Oih, serviis! Lõhud veel ära! See nüüd mõni laste töö! Küll ma ise pesen. Mine vaata televiisorit või mängi midagi.“

Ann läheb. Vaatab televiisorit. Mõtleb. Siis hakkab ümber ümmarguse laua jooksma. Ann mängib autot.

„Jäta see jooksmine ja trampimine! Vaata, kristall kukub kummuti pealt alla! Vaata parem televiisorit!“

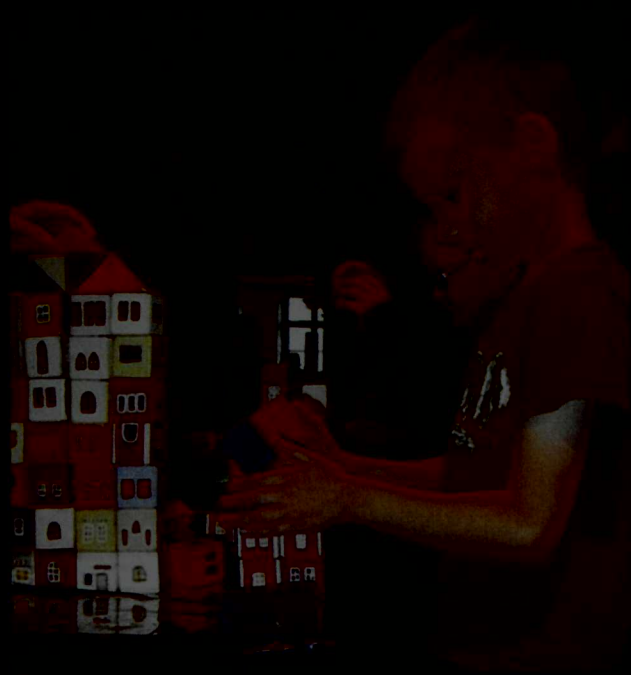
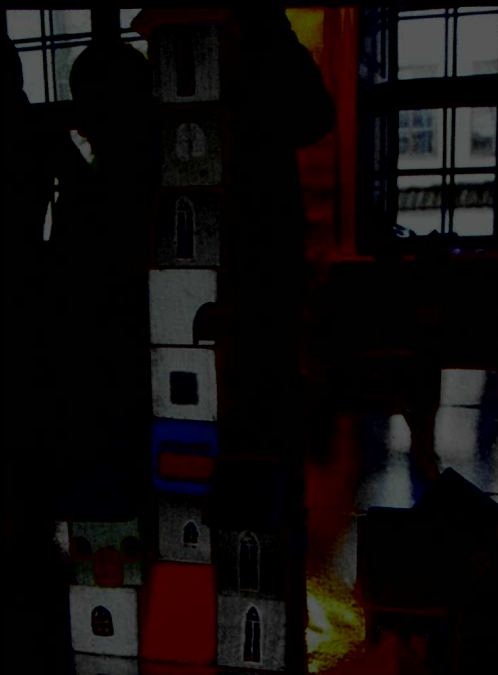
Ann vaatab televiisorit. Vaatab, vaatab, kuni ema talle järele tuleb.

Koridoris ütleb vanaema Loreida Anni emale pahaselt: „Issand, need tänapäeva lapsed ei oska ju muud teha kui ainult televiisorit vaadata!“

NÄITUSELT „KLOTSILINN“

GALERII

„Valguse värviline maailm“ on jätkujutt, mis heidab valgust valgusele. Valgus on meie jaoks tavaline asi. Kuid mis see tõeliselt on? Kust on see pärit? Kuidas see meieni jõuab? Miks me seda näeme? Kas näeme me seda samamoodi nagu lind, kass või ämblik? Kas saame valgusega reisida nagu lennukiga? Kas saame seda pista kotti nagu herneid? Mis on kiirem – kas valgus või mõte? Kas on olemas pime valgus? Sellest kõigest hakkavad need lood pajatama.

VALGUSE VÄRVILINE MAAILM

Tiit Kändler, teaduskirjanik

Silm on aju pikendus

Ma olen kirjutanud sellest, miks ja kuidas inimene üldse näeb. Näeb pilte, ja ka liikuvaid pilte. Kordame lühidalt veel kord.

Inimese silma tagapõhjas on võrkkest, millel asuvad valgustundlikud närvirakud. Kui footonid satuvad läbi silmaava ehk pupilli selle taga olevasse läätse, siis koondab lääts need võrkkestale. Seal olevad valgustundlikud närvirakud tunnevad ära neile langeva valguse ereduse. Ja teised jälle sõeluvad valgust valgusest välja kolm värvust – sinise, roheline ja punase.

Silma võrkkest on nagu aju pind. See on ehitatud umbes nagu aju. Silm on justkui aju pikendus, mis valgust kompab, ja nõnda võib olla, et osa värvuste analüüsist tehakse ära võrkkestas. Kuid ülejäänud ja põhiline töö jääb teha ajul, mis paneb kokku pildi ja arvutab välja kogu värviskaala.

Värvus ei ole valguse või valgust peegeldavate asjade olemus. Värvus on aisting, mis tekib ajus. Kui valgus esemele langeb, siis osa sellest neelatakse, osa hajub ja osa peegeldub. Iga ese neelab eri värvi valgust, ja see, mis neelamisest üle jääb, peegeldub meie silmadesse.

Kuid selleks, et silmapõhjas olevad närvirakud saaksid meie ees olevast pildi kokku seada, tuleb kogu see pilt nendele kokku koondada. Koondab pildi kokku silmalääts – kumerlääts, mis on justkui tillukene luup.

Kuid kuidas saab luup või silmalääts valguse kokku koondada?

Selleks peame esmalt uurima, mis juhtub valgusega, kui see langeb mingile pinnale, olgu näiteks veepinnale või kas või aknaklaasile. Üks osa valgusest peegeldub pinnalt tagasi. Teise osa valgusest neelab see aine, kuhu valgus langeb, endasse – ja muutub siis kas rohkem või vähem soojemaks või siis kiirgab tagasi hoopis teise värvusega valgust. Kuid kolmas osa valgusest tungib ainesse sisse ja liigub selles neeldumata edasi.

Kuid valgus ei liigu vees või klaasis edasi samas suunas, nagu see pinnale langes. Valgus muudab oma suunda, ja me ütleme, et valgus murdub. On üks erand – kui valgus langeb ainele selle pinnaga täiesti risti, siis liigub see ka aines edasi samas suunas. Muidu aga muudab valgus suunda.

Tavaliselt saabub valgus vee või klaasi pinnale õhust. Vesi ja klaas on tihedamad ained kui õhk. Ja seepärast murdub valgus ja liigub vees või klaasis edasi nõnda, et valguskiir on ristjoonele lähemal kui langedes (vt ülemine pilt, punane joon). Praegu ei ole tähtis, milline on langeva ja murdunud valguse nurkade omavaheline suhe, tähtis on see, et tihedam aine murrab valguse ristjoonele lähemale, nii nagu on näha joonisel.

Valgus valib vähima reisiaja

Kuid miks valgus niimoodi murdub? Sellepärast, et mida tihedam on aine, seda aeglasmalt valgus selles liigub. Kui valgus käituku nagu osakeste kimp, siis murduks ta hoopis vastupidiselt. Nõnda siis ilmutab valgus murdudes oma lainelist iseloomu ja murdubki sissepoole.

Üks kaval ja tark Prantsuse matemaatik **Pierre de Fermat** sõnastas ja tõestas ära juba 340 aasta eest – ajal, mil eesti talupojad olid veel pärisorjad –, ühe kavala reegli, mida tema järgi nimetatakse Fermat' printsiibiks. See reegel kinnitab, et valgus valib kahe punkti vahel alati sellise tee, et tema reisiaeg oleks lühim. Selleks ei pea olema matemaatik, vaid lihtsalt enam-vähem arukas inimene, et seda reeglit mõista – kui te just ekseldes ei jaluta, siis valite ikka sellise tee, et kõmpimise või sõitmise aeg oleks lühim.

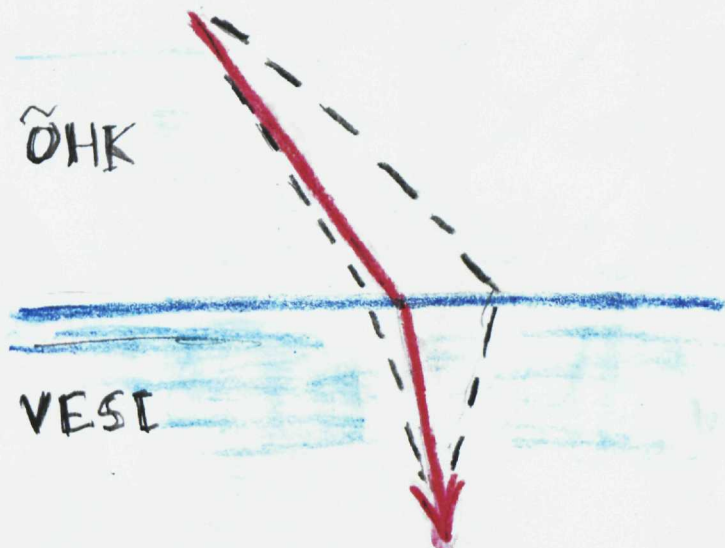
Teie teete seda teadlikult, kasutades kas oma mälus olevat kaarti või siis paberkaarti või Google'i kaarti. Kuid kust valgus teab ette arvestada, milline tee on lühim?

Püüame seda mõista lihtsa joonise abil (vt ülemine pilt). Teeme asja veel lihtsamaks ja ütleme, et valgus liigub õhust vette. Kui valgus reisib vähem tihedas õhus kiiremini, siis et jõuda punktist A punkti B lühima ajaga, on mõistlik liikuda just õhus pikem vahemaa ja vees, kus kiirus on pisem, lühem vahemaa.

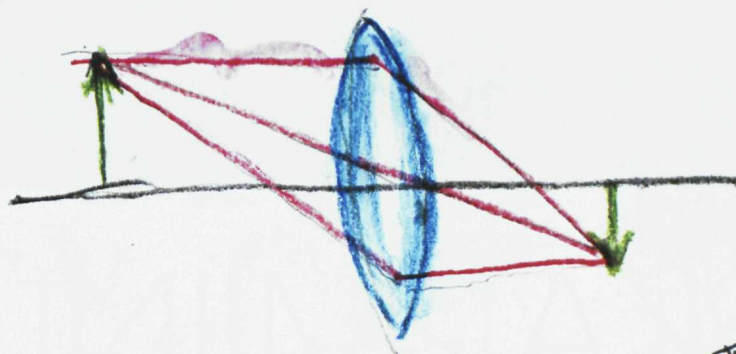
Kuid õhus ei saa liikuda ka liiga pika maa, sest siis kaoks kiiremini liikumise eelis. Õige on just üks ja ainus tee, ning valgus valibki selle. Lühima aja printsiip on matemaatiliselt ja ka inimlikult kergesti mõistetav. Kuid me ju ometi ei arva, et valgus valib lühima aja tahtlikult. See printsiip näitab, et kummalisel kombel on loodus matemaatiliselt kirjeldatav.

Valguse olemus lihtsalt on selline, et valitakse lühim reisiaeg, ja selline omadus ei ole ainult valgusel, vaid liikumisel üldisemalt.

Nõnda siis on lood valguse murdumisega. Kui aga paralleelsete valguskiirte teele sättida ette lääts – nii nagu meie silmas –, siis on ju lääts pind igas selle punktis valguskiirte langemisega eri nurkade all. Ja nõnda murdub valgus läätses igas punktis erinevalt, ja kokku teeb see nõnda, et valguskiir koondub kokku ühte punkti.

Valgus liigub nõnda, et reisiaeg oleks võimalikest lühim.

Silmalääts pöörab maailma pea alaspidi.

Kui valgus lähtub mingist teljest eemal olevast punktist, siis koonduvad kiired teisel pool läätses nõnda, et kujutis tekib pea alaspidi (vt alumine pilt). Nõnda on ka inimese silmas – tegelik pilt ümbritsevast tekib meie silma võrkkestale pea alaspidi. Kuid sellest pole lugu, sest niikuinii rehkendab aju pildi kokku, ja talle on ükskõik, misspidi see võrkkestal on. Kui te hakkaksite käima käitel, siis alul tunduks ümbrus olevat pea alaspidi, ent kui piisavalt kaua nõnda käite, siis teeb aju oma paranduse ja pilt pöörduv õigeks.

KARMIINLEEVIKE

Peep Veedla tekst ja fotod

November kipub olema meie kliimavöötmes küll vist kõige kõledam kuu. Kes ei ihkaks praegu viibida hoopis kusagil soojemal maal... näiteks Indias? Reisifirma Estlive Travel reklaamib kogu aeg Goa-reise Indiasse, aga millise hinnaga! Oh, oleks vaid tiivad...

Karmiinleevikesel on tiivad ja omapärane komme Indias talvepuhkus veeta. Teised laululinnud võtavad sügisel suuna ikka Lääne-Euroopa või Aafrika poole, aga tema, kavalpea, suundub Indiasse. Ainsa laululinnuna siitkandist. Hea valik minu arust. Olen Indias käinud sügisel ajal ja oli ikka mõnus kliima küll. Kui ära unustada, et tegelikult jube palav. Karmiinleevike asus

reisile juba augustis, nii et tänaseks on ta end Indias ammugi mõnusalt sisse seadnud. Meie praegune pori talle korda ei lähe.

Kevadel, maikuu teisel poolel, saame karmiinleevikestega uuesti kokku, siis jõuavad nad tagasi. Aru saame sellest nii, et kuuleme põõsast või puu otsast head soovitusi: „Sa vaata videot!” Seda kõlavat peenehäälsel lauluhõiget võib tõlgendada ka teisiti, mina kipun ikka kuulma tõgavat: „See Peep on idiot!” Aga ega ma linnule seda tõgamist pahaks pole pannud – tean ju, et tõlgendus on kuulaja kõrvades. Linnu jaoks on see territooriumihüüd ja adresseeritud teistele

karmiinpunastele liigikaaslastele.

Karmiinleevikese isaslinnud on ikka ilusad punased küll, justkui pea ees värvipotti kastetud! See-eest emaslindudel kohe sugugi silmatorkavust pole, kui just tagasihoidlikkust välimuses vooruseks ei oska pidada. Mäletan oma esimest kohtumist karmiinleevikese, mis aastakümnete eest Seidla mõisa pargis enela-pöösastes aset leidis. Kui olin sattunud karmiinleevikese pesa peale, hakkas minuga kurjustama just pesal haudunud emaslind. Möistagi püüdsin teda linnumääraja abil paika panna, aga mille järgi sa määrad, kui linnul üldse väljanägemist pole! Ei mingeid värve – pruunikas justkui varblaseema, nokk ka jäme nagu varblasel, aga ometi ta ju varblane pole! Varblane ei ehita pöösasse kõrtest kausikujulist pesa ega mune siniseid mune! Andis ikka pead murda, ei mäletagi enam, kuidas täpselt äratundmiseni jõudsin, aga see-

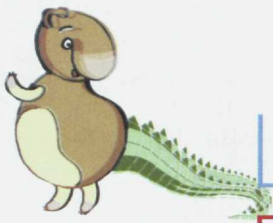
Karmiinleevikese isaslinnud on ikka ilusad punased küll, justkui pea ees värvipotti kastetud! See-eest emaslindudel kohe sugugi silmatorkavust pole, kui just tagasihoidlikkust välimuses vooruseks ei oska pidada.

eest sain liigi nii selgeks, et sealtpeale hakkasin üha sagedamini enda ümber karmiinleevikese märkama ning pöösastest nende pesi leidma. Sest ega ühelgi teisel laululinnul, kes pöösastesse kõrtest pesi ehitavad, siniseid mune ei ole küll. Kui sinisemunaline pesa on samblast ja kuuseraagudest, kuulub see võsaraadile, aga kui kõrtest, siis on see karmiinleevikese kodu. Asetsegu see siis kuusel, kadakal või lehtpuupöösas. Kuigi karmiinleevike on selgelt lehtpuulembene linnuliik, ei sega see tal pesa ehitamast ka okaspuule – peaasi, et see võimalikele vaenlastele silma ei hakkaks. Munahimulisi röövleid on ju kõik kohad täis!

Karmiinleevikeste peres on ka toitumisel omad kindlad põhimõtted. Nimelt taimetoitus. Kui mitmed taimetoidulised linnud oma lapsi kasvatavad ikkagi lihaga (putukatega) üles, siis karmiinleevikesed on karmid isegi lapsi toites. Tõsi küll, seemned hautatakse siiski pugus pehmeks enne lastele suhu pistmist, muidu oleks noorele organismile nende seedimine esialgu liiga keerukas. Mõnikord siiski maitstakse ka mõnd röövikut, kuid see on pigem erand. Ja agaram toitja on karmiinleevikese peres isa. Ega sel ajal, kui pojad koorunud, ta enam video-vilistamistele aega ei raiska. Seega ei pruugi me juuli teisel poolel ja augustis enam karmiinleevikeste olemasolu eriti märgatagi. Kui muud vintlased kogunevad rändeks suurtesse parvedesse, mis meile hästi silma torkavad, siis karmiinleevikesed võivad liikuda kõige rohkem perekonniti ringi, ei enam.

Alles järgmisel kevadel on taas rõõm kuulda seda rõõmsat ja muudest linnulauludest selgelt eristuvat video- (või idioodi-) hüüdu ning imetleda kaunist punast varblast (soome keeles punavarpunen), kel sageli laulu vilistades pea- ja kuklasuled pungilikult turri aetud. Punkpunavarblane!

LOOMARIIGI KALENDRIIS POLE ISADEPÄEV PUNANE

Aleksei Turovski

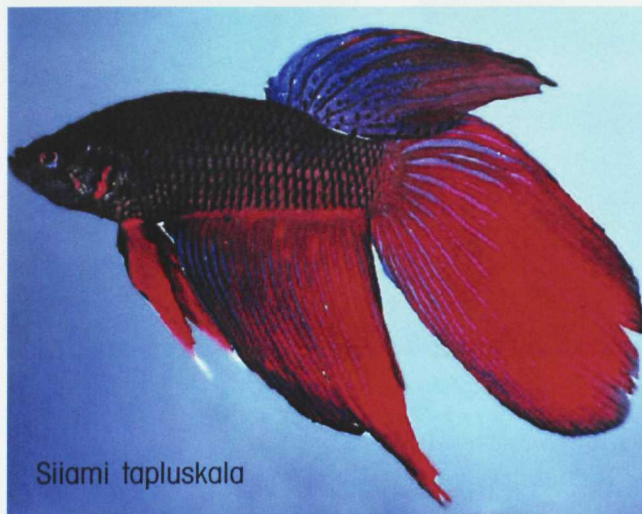
Kui te küsite, kas loomariigis ka isadepäeva tähistatakse, siis lubage mul öelda otse, et meie loomadest sõprade jaoks on kõik päevad ühtviisi nii isade-, emade- kui ka laste omad. Muidugi on perioode, kus püütakse üksteisele rohkem meeldida kui muidu – näiteks laulavad ööbikuhärrad kevaditi serenaade oma südame-daamidele ja tedrekuked korraldavad uhkeid turniire, et tedreneiud saaksid oma tulevastele lastele parima isa välja valida.

Tavaliselt aga on loomalapsed rohkem emade hoole all. See ei tähenda aga sugugi, et isad omal viisil perdest ei hooliks. Näiteks õpetab hundipapa oma poegadele karjas käitumise strateegiat, sellal kui ema utsitab taktikalisi oskusi.

Kõige fantastilisemad isad kuuluvad minu meelest aga **mõnedesse konnaliikidesse!** Näiteks Lõuna-Ameerikas elavad konnapapad võtavad viljastatud marjad oma suhu, kus neil asetsevad resonaatorikotikesed. Et konnahakatistel oleks mõnus ja pehme olemine, siis ahmib papa resonaatorikotikestesse vett – igati mugav kasvukeskkond marjakestele! Loomulikult peab konnaisa sellal loobuma häälitsemisestki – ei mingeid koorilaule, kuni lastest on asja saanud! Lastekasvatuse juurde kuulub ka range dieet – ka siis, kui marjateradest on arenenud kullased, ei saa konnaisa palakestki alla neelata, sest muidu võiks ta ju kogemata kombel mõne kullasegi sama teed pidi alla lasta. Niisiis võtab konnaisa küll toitu suhu, aga selle pistavad kinni ta järeltulijad. Niisugust isakannatust näitab konn üles paar nädalat. Tema töö on tehtud alles siis, kui lapsukesed – sõna otseses mõttes oma isa suust kukkunud

Merihobuke

Siiami tapluskala

konnapojad – on saanud sedavõrd elujõuliseks, et lähevad oma teed.

Ka sellise sõjaka nimega tegelane nagu **siiami tapluskala** on eeskujulik pereisa. Tema ehitab oma pruudile kõigepealt õhulossi: veepinnale tõustes ahmib ta kõigest jõust õhku sisse ning laseb selle nagu osav seebimullimeister mullikestena veepõhja. Tapluskala süljest saab õhumullidele tugev pealispind ning pesa saab pehme ning mõnus. Seejärel võtab kalapapa endale turvamehe kohustused: ta valvab nii oma prouat kui ka selle marjaterakesi äärmise hoolega. Siiami tapluskala maimukesed sööstavad sellest turvalisest õhulossist välja juba kolme päeva pärast – ja siis peavad nad olema nobedad, sest selliste nolkide vastu siiami tapluskalal enam õrnu tundeid ei ole...

Erakordselt hoolsad isad on malemängu ratsusid meenutavad **merihobukesed**. Nemad on – vähemasti planeedil Maa – ainsad isad, kes lapsi oma ihus kasvatavad. Ühel ilusal hetkel annab merihobukeste ema oma marjaterad üle isaskalale ja sestpeale jäävadki need ainult papa hooleks. Selleks on loodus loonud isaskala kõhule erilise pilu – see oleks nagu tõmblukuga tasku. Merihobukestes puudub selline brutaalsus nagu siiami tapluskaladel: kalapojukestel pole vaja papat karta ka siis, kui nad on tema kõhutaskust välja vupsanud.

Muide, ka päris mitmete linnuliikide isad – näiteks pingviinid – kannavad oma järeltulijate eest hoolt juba siis, kui need alles munades peituvad. Neile sobiks küll head isadepäeva soovida!

TEADUSE KÄEGA- KATSUTAV MAAILM

Zlata Skubi

Iga päev puutume kokku erinevate elektriseadmetega, pikemalt mõtlemata, mis nende sees tegelikult toimub. Vaevalt, et mikrolaineahjus kiire käega toitu soojendades on aega juurelda selle üle, kuidas plaadil tiirlev toit ka soojaks saab. Või mis toimub televiisori sees parajasti siis, kui käimas on põnev film.

Vastuseid nendele küsimustele saab otsida aga **Energia Avastuskeskuse** ruumides Tallinnas aadressil **Põhja puistee 29**. Nimelt on selles majas varjul vahvad eksponaadid, mille abil saab pilku heita heli, optika ja energia põnevasse maailma.

Kõik külastajad – nii vanemad tehnikahuvilised kui ka väikesed maailma-avastajad, kes teevad esimest korda tutvust füüsikaga –, saavad kõike ise järele proovida. Keskus on täis käega-jalaga juhitavaid seadeldisi, mille abil saab paremini mõista, kuidas asjad meie ümber töötavad.

Keskuses ringi jalutades võib leida näiteks **ussi-mängu** nimega seadeldise, mis näitab täpselt, kui palju kellelgi käed värisevad. Põhimõtte seisneb selles, et otsaga ei tohi keerdus metalltoru pihta minna. Arvata-vasti on paljud sama asja proovinud ka Internetis või

telefonis mängida, kuid päris elus pole see kaugeltki nii lihtne kui paistab ekraanil.

Julgemad saavad proovida oma taguotsaga keset äikesemürinat istuda. Sõna otseses mõttes võivad külastajad istuda kasti otsa, mille põhjast lajatab vastu kõuemürin. Kes soovivad teada, mis tormisel päeval pilvedes ja maa peal aset leiab, istugu terviseks.

Keskuse tegevused ei peatu aga ainult püsinäitusel, vaid pidevalt leiab aset midagi uut. Alates 04. 10. 2011 kuni 04. 02. 2012 on kõigil võimalik tulla ja avastada loodusnähtusi. Peale eksponaatide uurimise-puurimise saab osaleda ka teadusteatris, mis käsitleb mitmeid teemasid.

Teadusehuvilised saavad osaleda pilvede loomisel või päikese abil munade praadimisel. Saab teada, kuidas tekib vihm ja miks päike kütab suvel ilma soojaks ja talvel ei tule sellest juttugi. Ruumis võib lausa äikestki tekitada!

Energia Avastuskeskus on põnev koht, kus pealtnäha keerulised ja seletamatud asjad ning nähtused tehakse arusaadavaks kõigile. Tähtis on see, et teadus ei pea alati keeruline olema. Heli, optika ja energia maailmas on huvitav aega veeta nii pere, sõprade kui ka klassiga.

Metsaretk tippheik – kõhuline
metskiisega kodumetsas

„MINA OLIN SIIN...!“

Maire Sirel, Eesti Südameliit

Loodusretk loomariiki. Iga käik loodusesse on rohkemal või vähemal määral sisseastumine loomariiki. Metsaretk on **külaskäik metsaelanike maailma**, kuigi metsaasukad ise inimest kui külalist tervitama ei tötta. Vastupidi – nad ruttavad meist kaugemale, peidavad end ära, annavad hoiatussignaale jms. Enamasti valitseb metsas meie jaoks vaikus ja tühjus – loomi justkui polekski olemas. Haruharva õnnestub mõnda neist silmast silma näha. Metsloomade olemasolu ja tegevust peegeldavad aga mitmesugused **jäljed ja märgid**, millede „lugema“ õppimine läheb seda ladusamalt, mida sagedamini metsas käia. Taani loodusteadlaste P. Bangi ja P. Dahlstomi raamat „**Kes siin oli?**“ pakub

Geterly Uustalu Puurmani Gümnaasiumist

suurepärast abi loomade ning lindude elu- ja tegevusjälgede leidmiseks.

Näha neid, kes pole nähtaval! Metsaelanike olemasolust räägivad nende liikumisrajad – näiteks käpa-, sõra- või kabjajäljed. Rajad eristuvad maastikul enamasti selgelt ja ka väikeste loomade liikumisteed võivad olla üsna kõvaks tallatud. Rajad kulgevad kohtades, kus on kõige kergem liikuda – nii turvalisust kui takistusi silmas pidades –, seetõttu looklevad need tavaliselt ümber kivide ja mätaste.

Mõnikord kasutavad ühte rada mitmed loomaliigid. Näiteks võib samal rajal kohata põdra ja jänese jälgi. Rajad on kõige selgemad söögikohtade läheduses ja **toitumisjäljed** ongi metsarahva teine oluline liik elutegevusjälgi. **Orava söögi-puu** näiteks, kus ta käbisid, pähkleid või tammetõrusid lammutab, leiab kätte allapudisenud kooretükkide ja käbisoomuste järgi. **Rähni sepikoda** on puutüvesse tehtud süvend, kuhu lind kinnitab käbisid, et seemneid lahti toksida, ja selle leiab üles puu all vedelevate läbitöödeldud käbihunnikute järgi. **Rohusööjate söömisjäljed** tulevad selgemalt esile lumisel ajal, mil loomad on sunnitud taimede kättesaamiseks jalgadega lund kraapima.

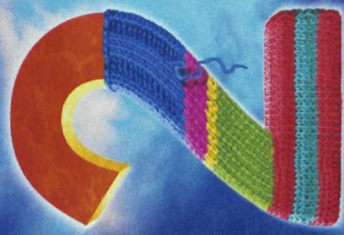
Märgata pesa ja „öömaja“ lageda taeva all. Suure looma magamiskoht on äratuntav selle järgi, et ta keha on taimestiku vajutanud vastu maad. **Magamisjalg** eristub ümbrusest veel tükk aega pärast looma sealt lahkumist. Metskitse magamispaik erineb teiste hirvlaste omast seepoolest, et enne magamaheitmist on metskits maapinna lumest ja leheprahist puhtaks kraapinud. Samuti toimib ka jänes, kes magab paljaks kraabitud maa peal. **Pesa** teevad loomad hästi varjatud või raskesti ligipääsetavasse kohta ja seda pole kerge märgata. Looma või tema jälgede põhjalik vaatlemine piisavalt pika aja jooksul juhatab pesa asukoha varem või hiljem siiski kätte. Loodus ise toob pesi nähtavale, kui puud sügisel lehti langetavad, aga siis ei kujuta see pesaasukaile enam ohtu, sest selleks ajaks on pesa tavaliselt juba maha jäetud. See oli kasutusel vaid paljunemisperiodil, et poegi kaitsta. Vaid vähesed loomad kasutavad oma pesa aasta ringi.

I G A V I K O N A L L E S A L G U S

Igá samm loeb.

LUSTAKAD JALAKESED

**RÄGIME
EESTI KEELES!**

3D

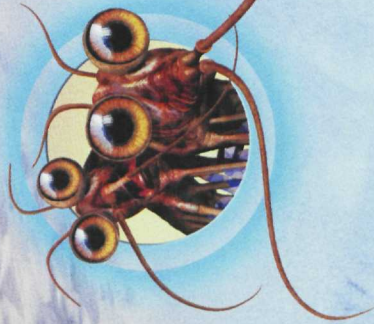
-KINODES 25. NOVEMBRIST

WARNER BROS. PICTURES PRESENTS

IN ASSOCIATION WITH VILLAGE ROADSHOW PICTURES A KENNEDY MILLER MITCHELL PRODUCTION WITH DR. D. STUDIOS

A GEORGE MILLER FILM "HAPPY FEET TWO"

ELIJAH WOOD ROBIN WILLIAMS HANK AZARIA ALECIA MOORE (PINK) BRAD PITT MATT DAMON SOFIA VERGARA COMMON HUGO WEAVING RICHARD CARTER
MAGDA SZUBANSKI ANTHONY LAPAGLIA ANIMATION DIRECTOR ROB COLEMAN CINEMATOGRAPHER-DAVID PEERS WRITTEN BY GEORGE MILLER GARY ECK WARREN COLEMAN PAUL LIVINGSTON
MUSIC BY JOHN POWELL EXECUTIVE PRODUCERS CHRIS DEFARIA PHILIP HEARNshaw GRAHAM BURKE AND BRUCE BERMAN PRODUCED BY DOUG MITCHELL GEORGE MILLER BILL MILLER
DIRECTED BY GEORGE MILLER

www.happyfeet2movie.co.uk

ANIMAFILM
WWW.ANIMAFILM.COM

WARNER BROS. PICTURES
©2011 Warner Bros. Inc. All Rights Reserved

vidviku saaga

Koivukukka

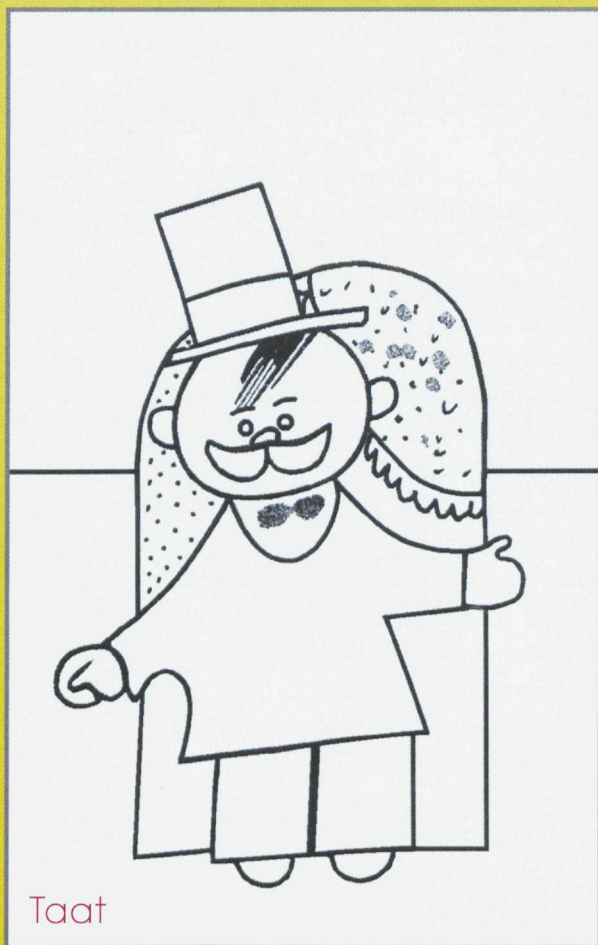
Osa 1

18. NOVEMBRIST

COLLIER FILM

SONAMPT ENTERTAINMENT PRESENTS THE TWILIGHT SAGA BREAKING DAWN - PART 1 STARRING LEE JOHNSON IN ASSOCIATION WITH SONAMPT ENTERTAINMENT KIRSTIN STATHM ROBERT PATRICKSON CALVIN LARSEN BILL ZANE
PETER FACHNELL ELIZABETH BRASER KELLAN LUTZ NICKY REED JACKSON RATHBONE ASHLEY GREENE JACOB ZANE SAMUEL L. JACKSON
PRODUCTION BY PHILIP SPEERMAN DIRECTOR OF PHOTOGRAPHY GUILLEMO NAVARO M.P. EXECUTIVE PRODUCERS BILL BANNERMAN
CASTING BY MARISSA ROBERTSON COSTUME DESIGNER JILL ZANE
EDITED BY JEFFREY M. HARRIS
EXECUTIVE PRODUCERS
PRODUCED BY
WRITTEN BY
DIRECTED BY

Taata

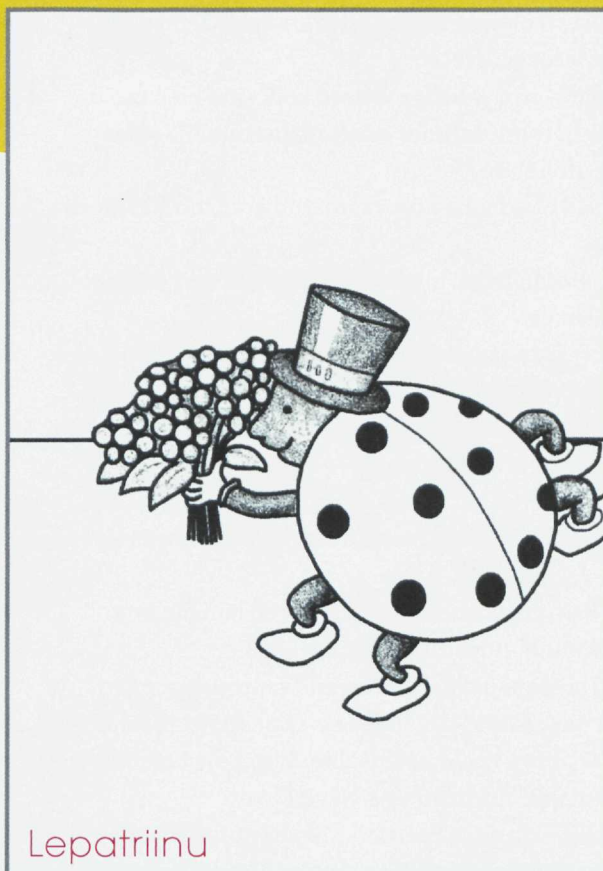
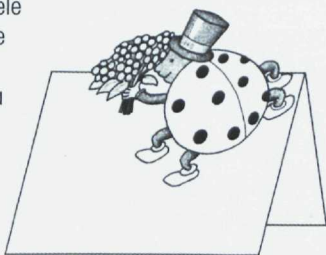
Liblikas

KAART ISALE

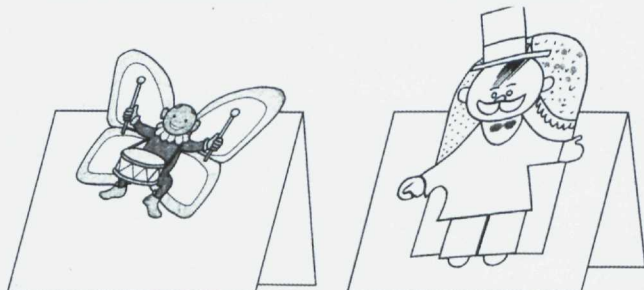
Lully Gustavson

Õige pea on jälle isadepäev ja kindlasti tahad sellel päeval isale rõõmu valmistada. Seekord meisterda talle hoopis isemoodi kaart! Selle võid joonistada, aplitseerida vanast postkaardist või mingist pildist välja lõigata.

Lõika välja ainult osa kujutisest – nimelt see, mis jääb kaardi ülemisele poolele. Alles väljalõikamise järel murra kaart keskelt pooleks. Kaardi sisse kirjuta oma head soovid isale ja aseta kaart lauale või pane posti, kui isa juhtumisi peaks kaugemal viibima. Tujuküllast isadepäeva!

Lepatriinu

MUSTKUNST

Mustkunstnik **Ande**

MUSTKUNSTI

Trikk

Teise veerandi esimene kirjanduse tund, milles õpetaja andis lastele nimekirja selle veerandi kohustuslikust kirjandusest, oli just lõppenud ja enamus 5A klassi kambast istus puhvetis.

„Ei kujuta ette, kuidas ma need kõik täna koju tassin...” hädaldas Lörbert, astudes suurt raamatukuhja süles hoides puhvetisse.

„Kas sa võtsid juba kõik raamatud ära?” oli Cassandra üllatunud.

„Jah, muidu läheb meelest,” asetaski Lörbert raske sületäie lauale.

„Mina ei saa aru, miks meile üldse kohustuslikku kirjandust vaja on,” kirtsutas Neve Rever nina.

„Tegelikult on see ju huvitav, raamatute lugemine on täitsa põnev,” arvas Lörbert.

Peerend jätkas: „Jah, see avardab silmaringi ja...”

„Sa räägid juba nagu kirjanduse õpetaja!” torkas Neve Rever.

„Aga kas me peame tõesti kõik need läbi lugema?” küsis Ehmund, hirmunoot hääles.

„Neid ei ole ju palju,” jäi Peerend muretuks, „paari päevaga üks raamat läbi lugeda on täiesti normaalne.”

„Misasja! See ei ole normaalne, see ei ole tegelikult isegi võimalik!” protesteeris Neve Rever.

„On küll,” kinnitas Peerend. „Ma harjutan praegu kiir-lugemist ja suudan raamatu mõne minutiga läbi lugeda.”

Seda ei uskunud mitte keegi.

„Kui see isegi oleks võimalik, siis ei jääks sul nagunii midagi meelde,” oli ka Lembit skeptiline.

„Tegelikult jääb küll,” kinnitas Peerend. „Kui tahate, siis võin näidata.”

Klassikaaslased loomulikult tahtsid, mispeale palus Peerend Lörbertil kuhjast ühe raamatu valida. Poiss tegigi seda ja Peerend võttis raamatu enda kätte ning lehitses selle kiiresti läbi.

„Kas sa tahad öelda, et lugesid praegu selle raamatu tõesti läbi?” ei suutnud Cassandra oma imestust varjata.

„Jah,” kinnitas Peerend ning jätkas raamatut tüdrukute poole ulatades: „Et tõestada, et mulle jäi kõik ka meelde, pane palun suvaliselt kuskile raamatu vahele järjehoidjaks üks hambaork.”

Kassandra võttiski laualt hambaorgi ja suskas selle raamatu vahele.

Peerend ulatas raamatu nüüd Neve Reverile ning palus tal selle hambaorgi juurest avada: „Ütle, palun, millise lehekülje Cassandra välja valis ja ma loen sealt paar esimest lauset ette.”

„Kaheksakümmend seitse!” ütles Neve Rever ning pärast lühikest meenutamist kandiski Peerend selle lehekülje esimesed laused täiesti korrektselt ette. Teiste imestusel ei olnud piire.

Kuidas Peerend seda tegi?

Tegelikult Peerend loomulikult raamatut nii kiiresti läbi ei lugenud. Sellal, kui ta raamatut lehitses, torkas ta salaja ka endapoolsele küljele hambaorgi ja jättis meelde sellele leheküljel olevad paar esimest lauset.

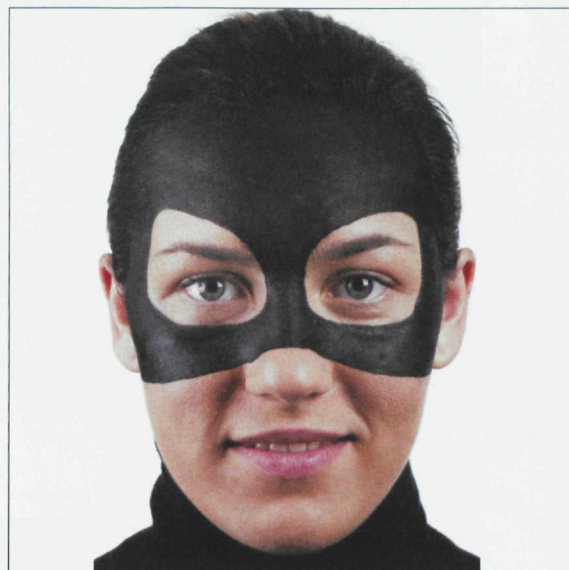
Kassandrale raamatut ulatades jäi hambaork Peerendi poole ning klassikaaslaste pilkude eest peidetuks. Kui tüdruk oli teise hambaorgi järjehoidjaks torganud, pööras Peerend raamatu märkamatuks ümber ning ulatas Neve Reverile, see külg eespool, kuhu oli ise järjehoidja vahele pistnud. Cassandra pandud hambaorgi võttis ta märkamatuks ära.

Neve Rever – nagu ülejäänud klasski – arvas, et järjehoidjaks olev hambaork on Cassandra poolt pandud. Nii jäigi mulje, nagu oleks Peerend tõesti suutnud suvalise lehekülje esimesi lauseid peast öelda.

Hambaorgi asemel võib järjehoidjana kasutada muidugi ka midagi muud, näiteks visiitkaarte. Oluline on, et neid oleks vähemalt kaks samasugust – üks, mille paneb publiku silme all raamatu vahele abiline, ning teine, mille torkab raamatusse salaja mustkunstnik.

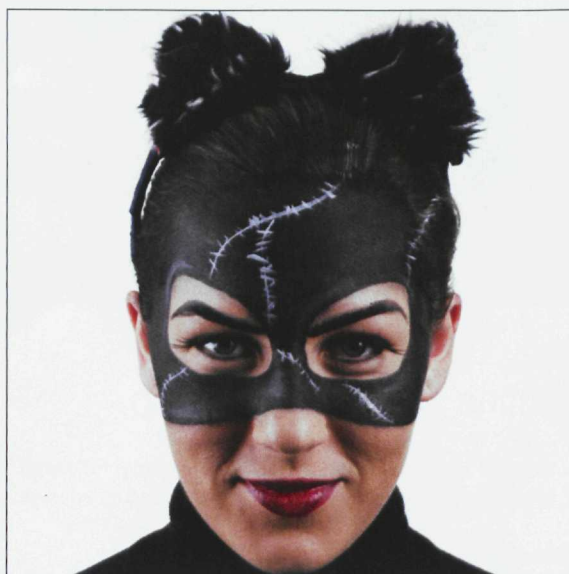
Võta švamm, tee märjaks ja kata vajutavate liigutustega pildil näidatud osa musta värviga. Ära pelga ka juuste peale minna. Juukseid kattes saad terviklikuma tulemuse ning pärast saab värvi juustest välja pesta – sama lihtsalt nagu näoltki.

Pintslit ja musta värviga tee kassnaise maskile konkreetsed piirjooned.

Võta peenema otsaga pintsel ja valge värv ning tee maskile õmbluskohad. Kui pintsel on värvist peaaegu puhas, tõmba kulmu kohale ja ninale mõned õrnad läikekohad. Kui värvi saab liiga palju, pühi seda kuiva näpu, pintslit või švammiga vähemaks.

Hajuta kuiva pintslit maski piirjooned natuke pehmemeks. Parem tulemus jääb, kui tõmbad pintslit maski servaga risti. Lõpuks joonista tugevamad kulmu ja värvi huuled. Ongi valmis!

Kas **kassi mõtted** kõnnivad **omapead**?

Ma juhtusin nägema Lembitu mõistatust – sedasama, mis ilmub siin ajakirjas mõned leheküljed eespool. Mul õnnestus näha ka küsimuse vastust, mis on humoorikas nagu alati. Kiusatus vastus ette öelda on suur, et saaksid auhinna loomisises osaleda. See oleks aga nii sulle kui ka mulle liiga lihtne ja lihtne võib muutuda igavaks. Igavust aga ei soovi endale keegi. Seepärast õpetan sind hoopis rolli vahetama, et saaksid mõelda teisiti, kui oled harjunud. Tihti on nii, et lahendus jõuab sinuni, kui lähened küsimusele teise nurga alt. Usun, et kassnaisena mõtled rohkem kassi kui inimese kombel. Selle ja palju teisi õpetusi võid leida minu peagi ilmuvast näomaalingute raamatust. Kui aga oodata ei malda, võid leida õpetusi ka minu koduleheküljelt www.irisgrimm.net

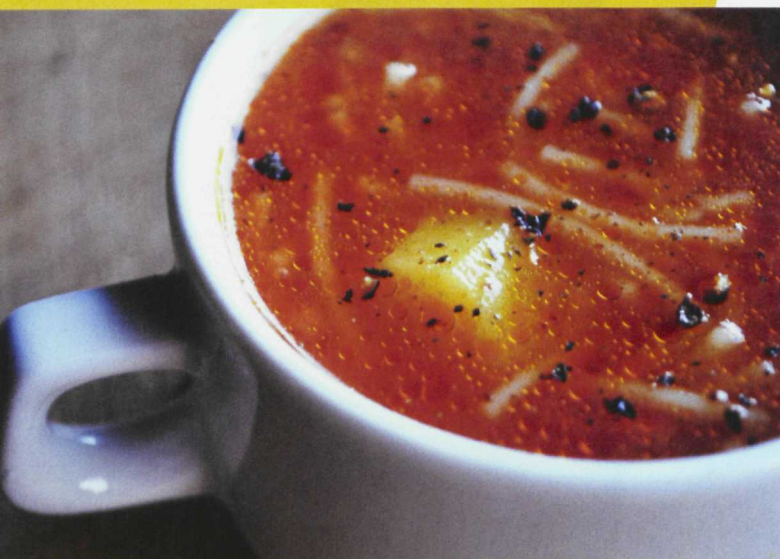

KOKKA ISE

SANDRA SÖÖGINURK

Sandra Vungi retseptid ja fotod

Kõledatest sügisilmadest ei tasu ennast lasta heidutada. Pigem valmista õhtuti midagi maitavat ja kosutavat ning tuju on jälle hea ja kõht täis. Seekordsed retseptid on parajalt küüslaugused, et ikka haigustele vastu paneksid!

Tomatine nuudli-kartulisupp

Minu viimase aja lemmiksupp. Nii lihtne ja maitsev! Pole vaja palju koostisosi ega aega, et endale mõnus kõhutäis valmistada.

Vaja läheb:

- 1 suurem sibul
- 4-5 kartulit
- 4-5 peotäit nuudleid
- 1,5 kruusi tomatimahla
- 5 küünt küüslauku
- kõögiviljapuljongi pulbrit või kuubikut vastavalt maitsele
- natuke purustatud musta pipart
- umbes 2 liitrit vett

Pruunista tükeldatud sibul kergelt potipõhjas õli sees. Lisa peenestatud küüslauk, sega, vala peale vesi ning lisa puljong ja pipar. Kui vesi keeb, lisa nuudlid ja tükeldatud kartulid. Keeda umbes 5 minutit ning lisa tomatimahla. Keeda, kuni kartul on pehme.

Hernepasteet

Ma ei väsi kiitmast kuivatatud herneid. Need on soodsa hinnaga ning neist saab imelisi toite valmistada. Burgeripihve, pasteeti, suppi, hautist ja mida kõike veel. Hernepasteet on tõeliselt maitsev, valgurikas ja kohev! Sobib eriti hästi röstleiva või saia peale koos tomativiiluga.

Vaja läheb:

- pool pakki kuivatatud poolikuid kollaseid herneid
- 1-2 suuremat porgandit
- 5 küüslauguküünt
- 3 loorberilehte
- purustatud musta pipart
- kõögiviljapuljongi pulbrit
- 3-4spl oliiviõli

Pane herved õhtul likku. Järgmisel päeval kurna ja loputa herved ning pane koos porgandiviilude, tükeldatud küüslaugu ja loorberilehtedega keema. Kui herved on täiesti pehmed, kurna nad keeduveest ning vala segu kaussi. Lisa vastavalt maitsele puljongipulbrit, musta pipart ja oliiviõli. Püreesta saumikseriga kõik ühtlaseks massiks. Säilita külmkapis.

				tähestiku esimene täht	?	ujumine + rattasõit + jooks	24 tundi tagasi	<i>Eduard Tubin</i>	karvane maa-meilane
				ravimite pood					
				iseäranis					
				tuulehoog				<i>Maarja</i> <i>volt</i>	
				...täht ...taat ...isa ...riik ...keha ...laotus ...manna					
				<i>Ultima Thule</i> <i>Oskar</i>			merikarp, kes puurib end kivi külge	<i>Leo</i>	
era-kordselt andekad inimesed		<i>Gretel Nord</i>	auk, ava	Norra pealinn 3. noot				<i>aasta</i> <i>mina</i> inglise keeles	
rohkem				mul on lubatud <i>Indrek</i>					
<i>Eve</i>		"...reliikvia" mängufilm "... Sihvka annab aru" <i>Jaan Rannap</i>						<i>Eesti</i> <i>Edmonton Oilers</i>	
nii või ...			suured vaadid	<i>Ärni</i> <i>Albert Einstein</i>		2. noot <i>Oliver</i>		Kes lendavad luudadega?	
suur tagajalgadel liikunud dinosaurus									
peale keskaega algas ...						<i>kilo-</i> <i>gramm</i>		<i>Õie</i> riik Aasias	
kapsaraaukujuline täht		<i>Gustav Ernesaks</i>	<i>meeter</i> <i>Olav Ehala</i>	kõigiti, igapidi <i>sekund</i>					
isekus						purjelaeva masti rõhtpuu <i>liiter</i>			
<i>Inga</i>				leidlikud mõtted Euroopa kõrgeim mäestik					

Ristsõna koostas Ilmar Trull

Vastus saada toimetusse! Parimatele lahendajatele auhinnaks „Onu Remuse laulud“!

VÄIKE NOVEMBRIIN

#32
10.2011

Lembitu mõistatus

Potistes saabus hingedekuu suure Halloweeni karnevaliga, kuhu Lembitu öde Keit läks Catwomaniks kostümeeritult.

Nagu vist küll kõik teavad, toob musta kassi nägemine ebaõnne.

Millal aga tähendab ka valge kassiga kokku juhtumine halba õnne?

Eelmine mõistatus

Eelmise mõistatuse lahenduseks on, et kuna Tuudor kujutas lõvide rünnakut ainult ette, piisas tal pääsemiseks lihtsalt fantaseerimine lõpetada.

Seekordse vastuseni jõudmiseks on aega terve kuu - lahendus koos uue mõistatusega ilmub järgmises ajakirjanumbris.

www. MaagilineMaailm.net

A
CB

1. Karminleevikesed veedavad talvepuhkuse

- a) Hiinas
- b) Indias
- c) Aafrikas

A
CB

2. Fermat' printsiip kinnitab, et valgus valib kahe punkti vahel alati sellise tee, et tema reisiaeg oleks

- a) pikim
- b) igavaim
- c) lühim

A
CB

3. Enne magamaheitmist metskits

- a) kraabib lesimiskoha lumest puhtaks
- b) teeb endale heintest pesa
- c) poeb pöösasse

A
CB

4. Stephenie Meyer'i Videviku-sarja neljanda filmi pealkiri on

- a) Põsepuna
- b) Koidukuma
- c) Ehapuna

A
CB

5. Louis Chevrolet rajas omanimelise autofirma

- a) 50 aastat tagasi
- b) 100 aastat tagasi
- c) 150 aastat tagasi

A
CB

6. Eesti Vabaõhumuuseumi hariduskeskus asub

- a) Kolu kõrtsis
- b) Kalamatsu saunas
- c) Kuie talus

A
CB

7. Barbie'l on olnud ameteid

- a) üle 100
- b) alla 20
- c) täpselt 77

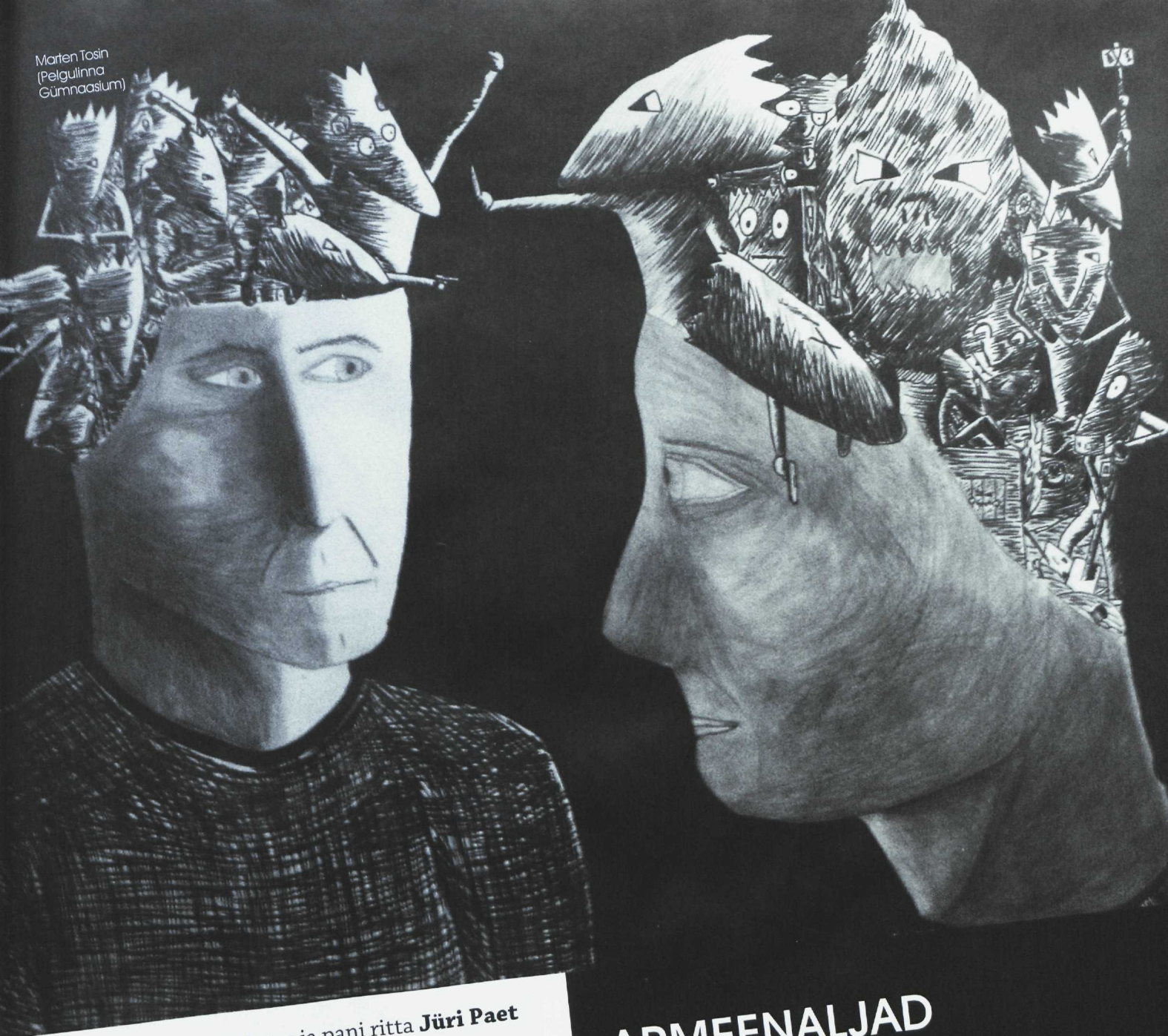
A
CB

8. Rokkansambli The Kinks juht oli

- a) John Lennon
- b) Mick Jagger
- c) Ray Davies

Õiged vastused leiad sedasama ajakirjanumbrist tähelepanelikult lugedes! Nende vahel, kes saavad vastused toimetusse enne 5. detsembrist 2011, loosime välja LAHEDAID AUHINNARAAMATUID!

NB! E-posti teel saadetud vastustest lähevad loosimisele ainult need, mille juurde on lisatud saatja nimi ja tavapostiaadress!

Leiutas ja pani ritta **Jüri Paet**

PISUT PAETISME

Tee tööd ja näe vaeva, siis tuleb ka tööõnnetus.
Telereklaamid on selle poolest head, et nende ajal

jõuab hulka koduseid töid ära teha.
Kunstnaeratus toob esile kunsthambad.

Etendus oli küll kolmevaatuseline,
kuid vaadata polnud seal midagi.
Ülekohus ei seisa kotis, vaid rahakotis.

Ka karuteene on teene.

Kettaheitja läks kohe pöördesse,
kui esmavõistlustel oma nime kuulis.

Kaduma läinud vetelpäästekoer.

Tundemärgid: kummirõngas ümber keha.

Millisest niidist tehakse niitnuudleid?

Kas muinasajal räägiti ainult muinasjutte?

Kuidas saab kõrv lukku minna, kui kõrval puudub lukk?

Milleks on lollidel aju?

ARMEENALJAD

Lipnik tulistas õhku, kuid lasi mööda.

Pange keel kinni ja tõstke käed alla.

Lumi on vaja kohe sealt ära koristada,
et ta sinna enam ei langeks.

Parim moodus hoida eemale armumisest
on gaasimaskis jooks.

Läksime sõbraga miiniväljale,
kord tema ees ja mina taga.

Võta sulepea ja kirjuta kõvasti!

Astu rivisse ja kõik küsimused on sellega lahenenud.

Halvemal juhul oleksite võinud paremini õppida.

Täna peavad kõik lõunat sööma kinnise suuga.
Ma räägin teile emakeelega.

NAERU-USS

„Kuulsin, et Juku kartis algul koolimaja ja õpetajat nagu tuld. Kuidas tal nüüd seal läheb?“ küsib Juku vanaisa poisi isalt.

„Jah, algul oli Juku tõesti hirmunud,“ kinnitab isa. „Aga nüüd julgeb ta juba õpetajat pliiatsite ja kustukummi-dega loopida!“

„Kas tead, Juku – mulle su tunnistus ei meeldi kohe mitte üks raas!“ kurjustab isa Juku koolitunnistust vaadates.

„Kas pole lahe, et meil on täpselt samasugune maitse, paps!“ kiidab Juku. „Mulle ei meeldi see tunnistus samuti!“

„Minu isa ütles, et meie suguvõsa esiisa oli Lehola Lembitu!“ hoopleb Juku koolis.

„Ime, et ta ei öelnud, et teie esiisa viibis juba Noa laevas!“ muigab õpetaja.

„Ei, seal teda polnud – tal oli juba siis isiklik luksusjaht!“

„Juku, kas su isa sai lõpuks juhiloa kätte?“ küsib naabrionu.

„Jah, need on tal nüüd olemas,“ teatab Juku rõõmsalt, „Ainult nimi on veel vaja sisse kirjutada!“

Juku helistab perearstile: „Doktor, palun tulge ruttu meie poole! Paistab, et mu isal on pimesoolepõletik!“
„Ära räägi rumalusi, Juku: pimesoolt opereeritakse elus ainult üks kord!“ lausub arst. „Ma mäletan väga hästi, et su isal lõigati pimesool välja juba kaks aastat tagasi!“
„Pimesool pimesooleks,“ poriseb Juku. „Kaks aastat tagasi oli mul hoopis teine isa!“

„Isa, kas tead, meil käis täna koolis arst süsti tegemas ja paljud lapsed karjusid mis hirmus!“
„Loodetavasti sina, Juku, ei karjunud?“
„Ei – nad ei saanud mind kempusust kättegi!“

„Täna tehti meile jälle koolis süsti!“ kurdab Juku kodus.
„Mille vastu, Juku?“
„Vastu tahtmisti!“

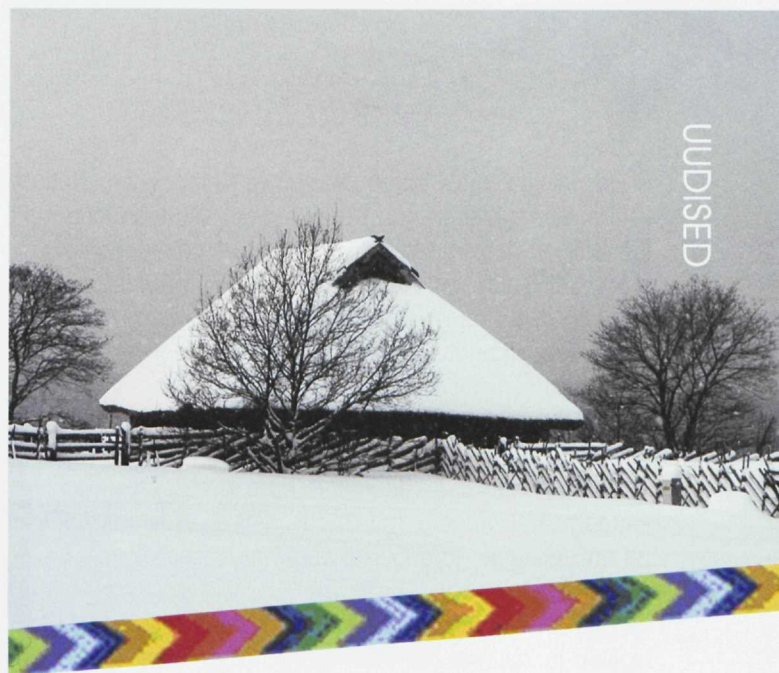
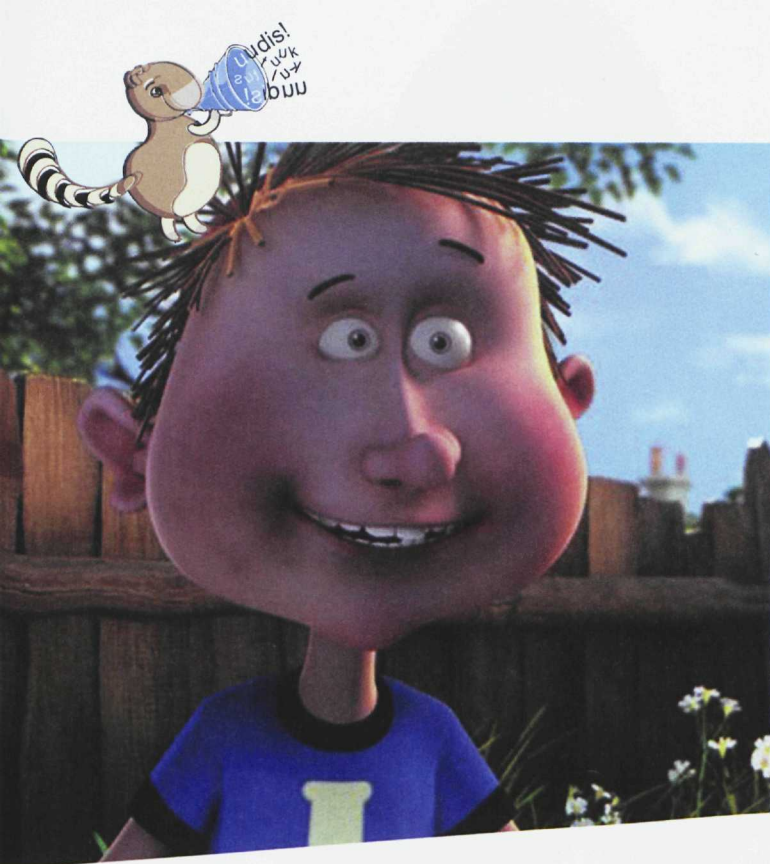
„Jälle jätsid sa, Juku, ravimid võtmata!“ pahandab arst.
„Kui leotis tundub sulle mõruna, siis püüa seda alla neelates mõelda, et jood hoopis limonaadi!“
„Aga, arstitädi, kas ma ei võiks parem limonaadi juua ja seejuures mõelda, et võtan arstirohtu?“

„Juku, kas sul pruuti on?“
„Oli küll – käisime Klaarikaga paar aastat, aga eile katkestasime suhted lõplikult!“
„Miks siis?“
„Sellepärast, et meil on pokemonide asjus eriarvamused – tema nimelt arvab, et teletupsud on neist etemad!“

Lastevanemate koosolekul teatab klassijuhataja Juku emale: „Kas teate, et teie poeg on sellel õppeveerandil käitunud silmatorkavalt viisakalt?“
„Eks ta ole – poiss on nagu oma isa suust kukkunud!“ kiidab ema kaasa. „Nimelt lubati ta issi ka eeskujuliku käitumise tõttu ennetähtaegselt vangimajast vabaks lasta!“

Henry Laus Arte Gümnaasiumi näituselt

Kähku sõbrajutte kirjutama!

Alates 14. oktoobrist linastub kinos Artis uus multifilm "Konnanägu Freddy", mis on valminud tuntud Taani lastekirjaniku Ole Lund Kirkegaardi lastelugude ainetel. See kaasahaarav eesti keelde dubleeritud film pakub seiklusi ja huumorit kogu perele. "Konnanägu Freddy" on lugu sellest, kuidas väike võib olla suur. Film annab õppetunni neile, kel on halb komme teisi kiusata. Kõige tähtsam sõnum on aga, et julgus, nutikus ja sõprus aitavad ületada kõik raskused.

Kino Artis ja lasteajakiri Hea Laps kutsuvad nii lasteai- kui ka algkoolilapsi filmi vaatama ning seejärel kirjutama oma-loomingulisi palasid teemal "Minu parim sõber".

Parimad tööd trükitakse ära ajakirjas Hea Laps.

Võistlustööde ärasaatmise tähtaeg on 15. november.

Ootame laste loomingu kinos Artis postkasti aadressil:

Kino Artis

AS Tallinnfilm

Estonia pst 9

10143 Tallinn.

Palume igale tööle lisada autori nimi, vanus, kooli või lasteai aadress ja telefon!

Tööd võib ka ise tuua Artise kassasse, kus asub suur, just selleks ettevõtmiseks mõeldud kirjast.

NB! Kino Artis asub Solarise keskuse III korrusel, sissepääs Rävala puisteel.

Info Artise kinokava kohta: www.kino.ee

Kinopileti hind lastegruppidele 2.20 €, saatvatele õpetajatele tasuta.

Toremaid filmielamusi ja nobedat sulgel!

Talvekuu Eesti Vabaõhumuuseumis

6. novembril avatakse – Eesti Vabaõhumuuseumis **mardikool**. Lisaks vestlustele mardipäeva kommetest saab koolis praktilist õpetust, uusi oskusi saab koheselt proovile panna Kõstriaseme talu pererahva juurde santi joostes. Ürituse lõpetab simman Kolu kõrtsis.

4. – 6. novembril saab Härjapea talus näha leivategu. Reede pärastlõunal panevad perenaised käärima juuretise, laupäeva hommikul sõtkutakse tainast. Siis peab tainas leivaastjas veeli veidi kerkima ning alles seejärel pannakse leivad ahju küpsema. Et leib maitsev saaks, tuleb seda kasuka all pehmendada. Pühapäeval saab maitsta hädä rukkileiba!

20. novembril valmistume kadrapäevaks. Härjapea talus valmistatakse kadrimaske ning räägitakse kadrapäeva kommetest.

Mardi- ja kadrapäeva programme lasteadeadele ja koolidele pakub muuseumi hariduskeskus Kuie kool. Enamat infot saab muuseumi koduleheküljelt ja helistades 654 9126 või saates e-kirja: kuiekool@evm.ee.

Tule laulma! Vabaõhumuuseumi laulukool on mõeldud nii suurtele kui ka pisikestele lauluhuvilistele. Täiskasvanute ja kooliealistega toimuvad individuaaltunnid, kuid on võimalik kokku leppida ka hääleseade grupitund (2 – 5 inimest). Reedeti alates kella 17.00 toimub Kuie koolis 5 – 8aastaste laste laulutund. Laulukooli juhendaja on Taisi Pettai, tundide kokku leppimiseks võtta ühendust telefonil 55 76 387 või e-maili teel Taisip80@gmail.com.

Hobusõit iga päev kl 10 – 16. Kohata võib ka põtru, metskiitsi, metssiga, rebaseid, jäneseid, kährikuid jt metsaasukaid, kuid neile lähedale ei tasu minna.

Talvehooajal oodatakse külastajaid iga päev kl 10 – 17.

Avatud on muuseumi park, käsitööpood, Kolu kõrts, Kuie kool, Härjapea talu, kolmapäeviti ning nädalavahetustel Sepa talu. Info: evm@evm.ee; 654 9100, www.evm.ee.

Muuseum asub aadressil: Vabaõhumuuseumi tee 12, Tallinn.

Nimi: Laura Rahamägi
 Vanus: 15
 Kool: Tallinna Saksa Gümnaasium
 Elukoht: Aila küla, Saue vald

Nüüd hakkas mulle silma üks vahva tüdruk Laura Rahamägi, kes tegeleb näitlemisega. Kui aus olen, siis tean teda päris lähedalt, sest õpime koos Tallinna Nõmme Noortemajas näitlemist. Laura on tüdruk, kes on oma tegemistes hästi krapsakas ning energiline.

Ta on alati rõõmus ja oskab ka sombusemal päeval teistesse naeru tuua.

Oma hobiks on Laura valinud aga näitlemise, millega ta tegeleb juba alates 5. klassist. Suuna näiteringi poole andis tüdrukule kätte tema ema koos kunagise õpetajaga – mõlemad arvasid, et temas on nn näitlejahinge, ja soovisid väga, et ta seda laval rakendaks.

Praegu on Laura juba 9. klassis. Näitlemisega tegeleb ta Tallinna Nõmme Noortemajas, kuhu sattus seetõttu, et tema eelmises koolis puudus näitering. Nüüd siis õpib ta Maie Kilgase käe all, kuid millegi muuga Laura tegeleda ei jõua, sest koolis käimine võtab tal kogu aja ära. „Kuna õpin Saksa Gümnaasiumis, kus enamik ainetest on saksakeelsed, siis on väga raske leida aega mitme hobi jaoks,“ ütleb Laura.

Ka tulevikumotivatsioon on on Laural olemas: „Ma soovin näitlemisega edasi tegelda ka edaspidi.“

Kuna Laura on väga tubli ja alati hästi energiline, siis otsustasin temaga ka väikese intervjuu teha.

Väike karakter laval

Kuidas sa näitlemisega algust tegid?

Kui ma alustasin, siis mul ei olnud pearolli ja ma ei tundnud lavareegleid – näiteks ei teadnud, et ei tohi olla laval rahva poole seljaga jne. Ma ei olnud ka endas kindel. Aga kui näiteringi õpetaja Kilgas kiitis mind, et ma suudan isegi sõnadeta näidata, mida tunnen, siis see andis mulle enesekindlust juurde ja ma hakkasin veel rohkem püüdma. Aastal 2009 sain ma oma esimese pearolli lavastuses „Kärt“.

See rääkis ühest tüdrukust, kes on vaimselt väga ebastabiilne ja kelle vanemad on joodikud. Selle lavastusega me läksime **Teenifestile**. Teenifest on kolmepäevane näitelaaager, kus noorte näitegrupid tulevad kokku ja esitavad oma lavastusi ning neid hindab professionaalne žürii. Lisaks esinemisele teeme seal igasuguseid toredaid näiteharjutusi koos tunnustatud näitlejatega. Ja mind tunnustati seal parima naisnäitleja tiitliga.

Miks sa tegeled just näitlemisega?

Mulle meeldib see, sest nii saan olla vahepeal keegi teine. Ma saan muuta laval oma karakterit: näiteks praegu olen selline tavaline inimene ega saa lihtsalt niisama kellekski teiseks muutuda. Näitelaval on selline asi aga võimalik ja see on nii lõbus ja tore!

Kus te esinenud olete?

Me käime igal aastal ainult Teenifestil, sest see festival ei ole lihtsalt oma tüki esitamine, kriitika ärakuulamine ja siis koju-minek. Teenifestil saame me ka oma näitlemisoskusi lihvida ja meiega tegelevad oma ala asjatundjad. Ja teadagi ei tegele me näitlemisega sellepärast, et tunnustust saada, vaid sellepärast, et armastame seda, mida teeme.

On sul ka eeskujusid näitlemistaastikul tekkinud? Kui on, siis kes?

Jah, on küll! Ma ei tea täpselt öelda, miks, aga üks mu suurimatest lemmikutest on Elina Pähklimägi – juba kas või sellepärast, et olen teda ka isiklikult kohanud ja tean, et ta oskab noori hästi juhendada. Veel mängib ta ka „Kättemaksukontoris“. Ta on väga andekas ja teeb kõike südamega!

Mida ütled teistele noortele?

Ma soovitan inimestel väga näitlemist proovida, sest see annab julgust juurde ja õpetab esinema, mis on tulevikuks väga vajalik kõigile!

Küsitles Anna-Maria Uulma Saue Gümnaasiumist

Üks tõsine jutt

Leelo Tungal, Hea Lapse toimetaja

Ausalt õelda tahaksime oma ajakirjas pajatada ainult headest asjadest – nii, nagu emad ja enamjagu õpetajatestki sooviksid üksnes mõnusaid kodujutte ajada, mitte moraali lugeda. Aga mis parata – vanasõna „Mida Juku ei õpi, seda Juhan ei tea“ kehtib ka tänapäeval.

Mida ütleksid, kui ühel heal päeval paneks su pinginaaber kooli-garderoobis sinu jopi selga ja kuulutaks külmavereliselt, et see on hoopis tema oma? Enamjagu lastest ja täiskasvanutest nimetaksid seda varguseks, eks ole ju? Samuti arvaksime ka siis, kui keegi su õpiku või raamatu omale krabab.

Kahjuks aga ei pea paljud lapsed varguseks seda, kui kirjutatakse raamatust või ajakirjast või ka internetileheküljelt maha luuletus või jutt ning märgitakse selle autoriks iseennast. Ometigi on sellel vargusel koguni oma nimigi: **plagieerimine**. „Plagiarus“ tähendab ladina keeles inimeseröövijat ning **plagiaat** ehk loomevargus on võõras teos, mille keegi avaldab oma nime all.

Viimasel ajal on kahjuks kooliõpilaste seas plagieerimine läinud päris sagedaseks. Olen paljude võistluste žüriides lugenud igal aastal sadu jutte ja luuletusi, ning pean tunnustama, et vahel ei tunne ka väga palju lugenud õpetajad ja kirjanikud kohe plagiaate ära – eriti siis, kui tegu pole tuntud poeetide või prosaistide loominguga. Üks tüdruk võttis kätte ja kirjutas Jänku-Jussi koduleheküljelt maha lapsemeelse emadepäevaluuletuse, mille tunnistas omaloominguks. Teine pani kirja Urmas Alenderi plaadilt vähem tuntud lauluteksti. Kolmas kirjutas ümber ajakirjast Pere ja Kodu võistlusjutu „Tähekesse unenägu“ ja saatis õhtujutukonkursile. Kõik kolm pääsesid „omaloominguga“ ka trükki ning viimatinimetatu pälvis isegi auhinna. Ühel teisel võistlusel sai preemia tüdruk, kes nimetas ennast minu luuletuse „Kõige ilusam jõulupu“ autoriks. Päris kopsaka tunnustuse aga pälvis ühel Sten Roosi muinasjutuvõistlusel üks poiss, kes oli vanast Tähekesest Indrek Koffi jutukese maha kirjutanud. Emakeeleõpetaja saatis loo võistlusele, žürii imestas koolipoisi hea stiili üle ning maakonnaleht tegi tema kui laureadiga isegi intervjuu. Kõik näis plagiaatori meelest libedalt minevat ja ilmselt ei hakanud ta südame-tunnistus vale pärast kripeldamagi. Aga ka see vanasõna, mis kõneleb vale lühikestest jalgedest, pole kehtivust kaotanud: mõni plagiaator paljastatakse päevadega, mõni alles aastate pärast, aga ükskord ikka tõde tõuseb, vale vaob ja hiljem võis poisil ikka üksjagu piinlik olla.

Ma ei nimetanud neid pikanäpumehi siin nimepidi, lootes, et nende õpetajad ja emad, kellele vargatempudest teada anti, aitasid lastel aru saada, et tegu oli inetute plagiaatidega.

Kuid uskuge: igaühel – nii kirjanikel kui ka koolilastel – on peas väga palju originaalseid mõtteid, mida tasub kirja panna ja mida on teistelgi huvitav lugeda. Milleks siis ehtida ennast võõraste sulgedega, millest mõne aja pärast paksu pahandust sigineb!

Arte Gümnaasiumi näitusel

NOORED POEEDID, SILMAD SIIA!

Elva Gümnaasium kuulutab välja 1. – 6. klassi õpilastele omaloomingulise luulekonkursi, kus kajastuksid Eestimaa kohanimed. Konkursi „**MINU EESTIMAA**“ toetavad ajakiri Hea Laps, kirjastus Koolibri, kirjandusmuuseum ja Elva Gümnaasium.

Konkursi eesmärgiks arendada loovust ja fantaasiat ning panna õpilasi uurima Eestimaal esinevaid huvitavaid kohanimesid.

TINGIMUSED:

- 1. klass – 8-värsiline luuletus (2 salmi)
- 2. – 3. klass – 12-värsiline luuletus (3 salmi)
- 4. – 6. klass – 16-värsiline luuletus (4 salmi)

Igas värsireas peab olema üks kohanimi.

Kirja suurus 12 A4 formaadis.

Tööd esitada trükitud kujul. Tööle märkida **ainult** märgusõna ja klass ning tööga samasse ümbrikusse **lisada sama märgusõnaga kinnine ümbrik kirjutaja andmetega** autori ees- ja perekonnanimi, klass, kooli nimi, juhendaja nimi ning kontaktandmed. Korraldajatel on õigus konkursist välja jätta valesti vormistatud tööd.

TÖÖD SAATA AADRESSIL:

Elva Gümnaasium, Tartu mnt 3, Elva 61505 Tartumaa
Viimane postituskupäev on 16. jaanuar 2012.

Parimaid kirjutajaid premeeritakse ja nende juhendajatele väljastatakse tõend õpilase juhendamise eest vabariiklikul konkursil.

KONTAKT: evev@elvag.edu.ee

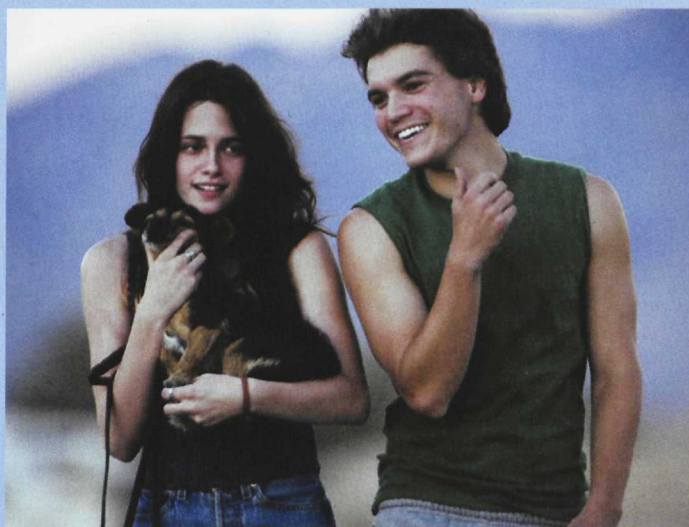
KRIS & TOMMI

„Lustakad jalakesed 2”

PINGVIINID JA VAMPIIRID, LONTHÜLJESTEST JA LIBA-HUNTIDEST RÄÄKIMATA

Robert Pattinson ja Kristen Stewart
(„Videviku saaga: Koidukuma – Osa 1”)

November on röömukuu kõigile neile, kes juba mitmendat aastat elavat kaasa Team Edwardi ja Team Jacobi vägikaikaveole. **Stephenie Meyeri** meeletult edukate raamatute põhjal vändatud sarja neljandas filmis „**Videviku saaga: Koidukuma – Osa 1**” on Edward (**Robert Pattinson**) ja Bella (**Kristen Stewart**) jõudnud nii kaugele, et abielluvad. Sellega seoses koguneb nende pea kohale palju musti pilvi ning ka maagilised mesinädalad Rio de Janeiros ei möödu sugugi muredeta. Ei tahaks siin midagi rohkemat sisu kohta reeta – kel huvi, see saab juba ise järgmise peatüki kinos enda jaoks avastada.

Kuu teine suurem film, mis otsekui loodud kõigile suurtele ja väikestele, on lustakas anima-seiklus „**Lustakad jalakesed 2**”. Nii nagu esimeses osas, on selgi korral peategelaseks väledast tantsujalast pingviin Mõmin, kellel on suur mure – tema pojake Erik ei taha tantsimisest kuulda! Veelgi enam, pojake jookseb kodust ära ja kohtab eriskummalist tegelast nimega Vägev Sven. Too on pingviin, kes... oskab lennata! Muidugi pole Mõminal lootustki nii uhkete oskustega oma poja silmis võistelda, aga polegi vaja, sest peagi leiavad aset sündmused, mis nõuavad kõigi koostööd. Kõik pingviiniliigid ning ka muud olevused nende ümber, pisikestest makrillidest kuni hiigelsuurte lonthüljesteni, peavad andma oma osa, et päästa oma maailm. Erinevalt esimesest osast on „Lustakad jalakesed 2” uhkes 3D-s, aga mis veelgi tähtsam, kõik tegelased räägivad ja laulavad eesti keeles!

Jõulukuul saame näha **Jõuluvana poega**, kes peab ühel heal päeval ise pingutama, et kõik lapsed oma kingid ikka õigel ajal kätte saaks. Lisaks sellele on **koopaorav Alvin** koos oma vendadega sattumas uutesse suurtesse pahandustesse ning tagasi kinoekraanile jõuab maailma kõige armastatum kiisu, Saabastega Kass. Aga kõigest sellest juba järgmine kord..

Kohtumiseni kinos!

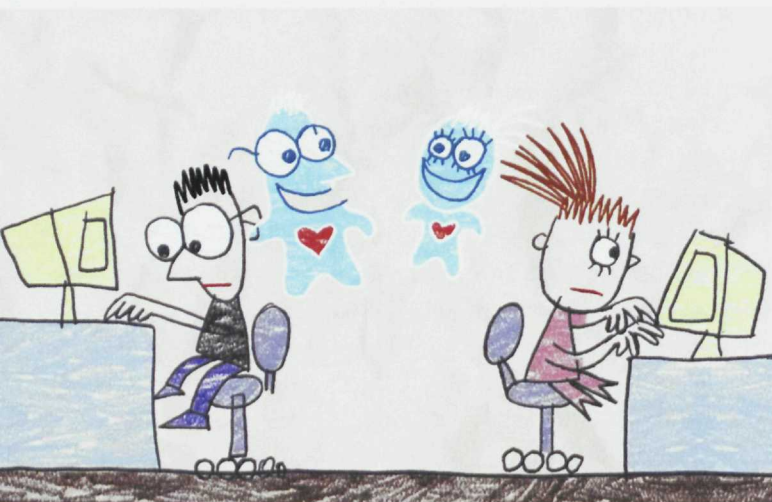
Kinokuju

SÕNAD, SÕNAD, SÕNAD...

Igaüks, kes oskab kõnelda, lugeda ja kirjutada, teab, et sõnadega võib teha nii head kui ka halba, võib teisi õpetada ning lohutada, kuid ka pahandada ja närvi ajada.

Sõnadega saab ka mõnusasti mängida – olgu siis Scrabble, laevade täitmist või ühetähemängu. Sõnaosavust saab näidata, koostades palindroome – need on sõnad või väljendid, mis kõlavad täpselt samamoodi nii edasi- kui ka tagurpidi lugedes, näiteks „saiamaias” või tuntud lause „Isade ametil oli tema edasi”. Soomlased on uhked oma pika palindroomsõna „saippukivikaupias” üle.

Meie lugejad saatsid meile kevadel eriti pikki sõnavo- laskeid, millest kopsakaimad olid Türi tüdruku **Kristiina Veskimäe** saadetud sõnad **kuulilennu- tunneliluuk, miilitsanooremseersant** ja **seitsme- penikoormasaapad**, Rakvere piiga **Mariliis Maamägi** **desoksüriribonukleiinhape** ja **korvpallimeistri- võistlused**, Türi Gümnaasiumi 4 C klassi poisi **Sander Raude** **tehnikainformatsioonisüsteemid** ja tema klassivenna **Erko-Hendrik Mõttuse telekommu- nikatsiooniministeerium** ja **hipopotomonstro- seskvipedaliofoobia**. Viimati mainitud 34 tähest koosnev sõna oli meile saadetud volaskitest kõige pikem ja veidram ning sundis toimetust leksikonides sorima. Selgus, et selline imesõna on tõepoolest olemas ja tähistab **hirmu pikkade sõnade ees!** No loodame, et keegi meist ei pea oma elus hipopotomonstro- seskvipedaliofoobiat tundma – hea, kui suudame selle pähe õppida!

MÕTTED, MÕTTED, MÕTTED...

Täiskasvanud arvavad tihtipeale, et ega lapsed ei mõtle muule kui oma mängudele ja mänguasjadele. Tegelikult on lastel – ka mudilastel – paljude asjade kohta oma arvamus, mis on mõnes mõttes niisama asjalik kui lapsevanemate oma, ainult et sõnastatud on ta teist- moodi ja vahel üpris vaimukalt.

Eesti, Taani ja Saksa animafilmi tegijad võtsid nõuks laste mõtteid koguda ja mõnusates multifilmides ka liikuma panna. Ühistööna valmis kuueosaline animaserial pealkirjaga „**Mis mõttes?**”, mille esilinas- tust nähti kõigepealt Saksamaal telekanali WDR kaudu, oktoobrikuu jooksul võis seriaali näha Tallinna kinos Artis ning **detsembris** saab filme vaadata juba ka Eesti Televisiooni kaudu.

Kõik kuus lühifilmi pajatavad laste mõtetest erine- vate ilmaasjade – armastuse, sõpruse, vanuse, rikkuse ja muu kohta.

Armastuse kohta oskavad mudilased soovitusigi jagada. „Lihtsalt õppige teineteist tundma ja kui te mõlemad tahate olla peigmees ja pruut, siis võite olla, kui tahate!” ütleb üks laps. Ja teine lisab: „Kui inimesed armuvad, võivad nad ennast natuke imelikult tunda ja neil on liblikad kõhus.” Kolmas aga ütleb asjalikult: „Ma arvan, et armastus on lihtsalt tobe.”

Rikastumise kohta on pisipõnnidel oma nägemus: „Röövlid on tavaliselt vaesed ja röövivadki sellepärast, et nad on vaesed. Ja siis ühel päeval, kui neid ei ole kinni võetud, on nad rikkad või täitsa tavalised inimesed.”

Animasarja tootjad on **A Film Eesti, A. Film Produc- tion (Taani) ja Studio Rakete (Saksamaa)**. Režis- sööritöö tegid **Karten Kiilerich** ja **Meelis Arulepp**.

Neljajalgne **Tarzan**

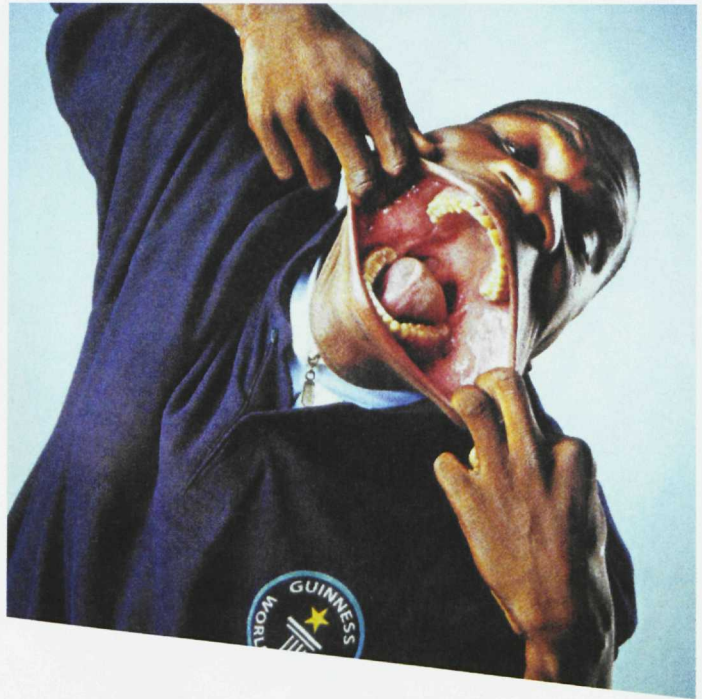
Kuigi meie väike koduplaneet on igapidi läbi uuritud, saavad loodusteadlased aeg-ajalt siiski vahvate üllatuste osalisteks. Näiteks India ookeanis asuval **Madagaskari** saarel avastas sakslastest, poolakatest ja ameeriklastest koosnev teadlaste-rühm uue kameeleoniliigi, kellele anti nimeks **Calumma tarzan**. Välist sarnasust Burroughsi seiklusromaanidest tuntud Ahvide Tarzaniga 13sentimeetri pikkusel kahepaiksel muidugi ei ole, kuid omefi sobib nimi loomakesele, kuna tema asupaigaks on Tarzanville'i küla lähedal asuv metsatukk. Viimasel ajal on Madagaskaril kahjuks ohtralt metsi maha võetud.

Labidaotsa meenutava koonuga Calumma tarzaneid leiti Madagaskaril kuuekümne ringis ja muidugi kanti need haruldased kameeleonid ka Punasesse raamatusse.

Pöialpoisi vaatepunktist

Eks suure inimese silmade kõrguselt paista nii mõnigi asi hoopis teistsugusena kui lapse vaatepunktist. Laps võib vahel redelile ronida või laua peal seista, suur inimene aga enam ennast lapsena tunda ei oska. Kõõgis, nagu teada, varitseb põlvpekkust põnni terve rida ohte. Selleks, et neid paremini mõista ja õnnetusi ennetada, rajasid Leipzigi Ülikooli tudengid katseköögi, kus kõik esemed on täiskasvanute jaoks niisama suured kui tavakõõgis tegutsevatele mudilastele. Loodetavasti ei tõmmanud nad endale veekannu kaela ega tirinud hiigellaudlina koos nõudega põrandale!

SIIT JA SEALT

Hall hunt ei jõudnudki **Guinnessi** raamatusse

Nagu me kõik mäletame, oli Punamütsikest kimbutanud hallil hundil nii suur suu, et sellest läksid elusalt ja tervelt alla nii vanaema kui ka lapselaps. Tänapäeva hunt vastaks Punamütsikese küsimusele: „Vanaema, miks sul nii suur suu on?“ kindlasti nii: „Selleks, et pääseda Guinnessi rekordite raamatusse!“ Aga kes see ikka hundi juttu usuks! Angoola noormees **Francisco Domingo Joaquim** aga kindlustas tänava endale rekordite raamatus kindla koha: tema suudab oma suu laiuli ajada tervelt 17 sentimeetri ulatuses, nii et sõna otseses mõttes paisuvad põsed kukla taha ära! 20aastane mees võib rahumeeli Coca-Cola purgi põikipidi suhu pista ega tee teist nägugi. Veidi veel harjutamist – ja küllap mahub rekordiomani suhu ka väiksemat sorti vanaema!

Magus **inimpurskkaev**

Mida kõike rekordite raamatusse pääsemiseks ette ei võeta! Changchuni linnas kogunes äsja möödunud suvel väljakule 2175 tudengit, kõigil peos Coca-Cola Lighti pudelid ja taskus Mentose pastillid. Märkuande peale avati pudelid, et neisse pastillid sisse visata. Ja häda neile, kes polnud kokkuleppe kohaselt ennast siniste või kollakarva vihmakeepidega varustanud: pudelist viskus terve väljakutäis vahujugasid, millest osa jõudis kaheksa meetri kõrgusele! Ja teadagi ei jäänud need magusad joad õhku rippuma... Langes jooki mis langes, rekord pandi ikkagi püsti!

THE KINKS

Vello Salumets

Laulja ja helilooja **Ray Daviesi** juhitud ansambel **The Kinks** on The Beatlesi, The Rolling Stonesi ja The Who kõrval märkimisväärseim kuuekümnendate briti bänd. On isegi väidetud, et The Kinks oli tollastest USA vallutanud briti ansamblistest kõige britilikum. Samas mainitakse, et vaatamata 1965. aasta esimesele menukale USA tuurile, diskvalifitseeris The Kinks end ise, tänu teadlikule protestivaimule, aastateks sellest suurest turust. Oli ju Ray Davies avalikult kuulutanud: „Üks meie bändi sihtidest on jääda amatöörideks, sest niipea, kui hakkame proffideks, tuleb kokkuvarisemine”.

Agas midagi rohkem püüdis bänd end amatööridena näidata, seda suurem kultusobjekt The Kinksist sai. Ansambli kaheteistkümnest esimesest singlist jõudis koguni 11 Briti tabeli esikümnesse, kolm lausa tippu. Isegi siis, kui Ray Daviesi kirjutatud laule poleks saatnud kaubanduslikku edu, peab rääkima temast kui ühest oma aja suurimast laulumestrist. Daviesi sarkastilisi, tihti musta huumoriga võrtsitatud ja ühiskonna

elu kommenteerivaid palasid loetakse õigustatult kuuekümnendate popmuusika pärliteks. Tema parimad lood sobisid konkureerima Lennoniga – McCartney, Jaggeri – Richardi või The Who vaimse liidri Pete Townshendi loominguga. Townshend ütles raamatus „The History of Rock ‘n’ Roll”:

„The Kinks mängis Inglismaal palju olulisemat rolli kui arvata võib. Olen alati mõelnud, et Ray Davies peaks olema loorberitega pärjatud Poet. Ta leiutas popmuusikale uue poeesia ja lausa uue keele...”

The Kinksi laulusolist ja rütmikitarrist **Raymond Douglas Davies** (1944), tema soolokitarristist vend **David Russell Gordon Davies** (1947), bassimängija **Peter Quaife** (1943) ja trummar **Michael Charles Avory** (1944) õppisid Hornsey kunstikolledžis ja otsustasid kuuekümnendate algul moodustada popansambli The Ramrods. Varsti saadi laulja **Robert Wace'i** taustabändiks ja võeti uueks nimeks The Ravens. Siis aga otsustas Wace teha laulmisega lõpparve ning

hakata hoopis bändi mäenedžeriks. Esineti Londoni klubides, kuni sellest rütmibluusi mängivast ansamblist sai haisu ninna mäenedžer Larry Page, kes pakkus bändi välja Pye plaadifirmale ja mõtles ansambli uueks nimeks The Kinks.

Bändi esiksinglina ilmunud Little Richardi kaver „**Long Tall Sally**” ei töötanud kaubanduslikus mõttes midagi head – seda suudeti müüa vaid 127 eksemplari! Ehk mängis siin oma rolli asjaolu, et veidi enne oli The Beatlesi salvestatud sama kaver saavutanud väga hea vastuvõtu. Aga see oli ka esimene ja viimane kord, kui Kinksi singlite A-poolle nähti heliloojana mõnd teist, mitte Ray Daviesi nime. Ent kui ka bändi teine singel „You Still Want Me” osutus fiaskoks, hoiatas plaadifirma Kinksi, et kui see juhtub ka kolmandat korda, tuleb poistel hakata uut leivaisa otsima.

Ei oska täpselt öelda, millist osa see ähvardus mängis, kuid kolmandal korral tabas Kinks igatahes täpselt kümnesse. Ray Daviesi sulest pärit omapärasele kitarririfile ehitatud ja tollal veel üsna tundmatu *hard-rock'i* tunnustega „**You Really Got Me**”, millest nüüdseks on saanud *rock*-muusika klassika, tõusis 1964. aasta sügisel Briti tabeli tippu ja Billboardis TOP 10 hulka. Soolokitarrist Dave Daviesi kommentaar: „Ma polnud üldse hea kitarrist ja seepärast jäi mul üle katsetada salvestuse ajal vaid *sound'iga*. Kasutasin

stuudios väikest võimendit, mis kippus pläriseema ja moonutama”.

Age ehk just sellest „rohelistest kastist” on ilmselt pärit ühed *rock*-muusika esimesed plaadile salvestatud *power chords*. Seda heli hakati peagi kutsuma *fuzz*’iks ja muusikatööstuses kukuti vorpima kitarrri jaoks mõeldud spetsiaalseid *fuzz*-karbikesi, mis sellist plärisevat ja ületüüritud kõlaefekti tekitavad.

Kuna eeskuju olemas, siis hakkasid imeriista nobedalt kasutama ka paljud Kinksi tollased rivaalid, olgu näiteks toodud biitlite „Day Tripper” või rollingute „Satisfaction”. The Kinks, kelle väljanägemine pärines otsekui mingist Dickensi romaanist: pikad juuksed, punased jahikuued ja jahisaapad ning valged šaboodega pluusid, sai aga esmakordselt oma kolmanda singliga maitsta miljonilist plaadimüügi edu.

Ega järgminegi hitt lasknud end kaua oodata: juba kuu aega hiljem ilmus tabelisse Kinksi üllitis „**All Day And All Of The Night**”. Saavutuseks jäi küll tabeli 2. koht, kuid selle vea parandas 1965. aasta veebruaris Ray Daviesi eelmistest erinevalt komponeeritud rahuliku tempoga ja meloodiline „Tired Of Waiting For You”. Inglismaal läks müügiks veerand miljonit plaati, ent kuna pala saavutas populaarsuse mujalgi Euroopas, siis ületati peagi ka see maagiline miljonipiir.

Kinksi singlid ilmusid kiires tempos, mis oli ka eesmärk. On raske öelda, kui palju seda märgati, kuid bändi algusaja singlid moodustasid omamoodi „jätkuse-riiali”. Nii on „You Really Got Me” armastava mehe spontaanne tundetulv, „All Day And All Of The Night” peegeldab usku igavese armastuse kestvusesse, „Tired Of Waiting For You” aga räägib juba suhte purunemisest. „Everybody’s Gonna Be Happy” kahtleb lootuses jõuda õnneliku lõpuni, 1965. aasta mais ilmunud singlis „Set Me Free” on lootusedki kadunud. Samal suvel ilmunud idamaiste kõlavärvidega lugu „See My Friend” on aga kindel märk ja taaskohtumisest vanade sõpradega. Sellega too sari lõpeb, kuigi ka edaspidi võib Kinksi singlitelt leida sama „seriaaliga” seotud vihjeid.

Kinksi plaate osteti kui kuumi saiu. 1966 ilmus

müügilettidele Kinksi üheksas singel „Dedicated Follower Of Fassion”, mis oli üsna kaugel Ray Daviesi senisest loomingust, sisaldades üsna tugevat sotsiaalset sarkasmi parajasti Inglismaal moes olnud noorte moevoolu modismi arvel. Laulutekstis pilab Davies valget pluusi, musta ülikonda ja lipsu kandvaid kontorirottidest moenarre, kelle hulka võis vabalt paigutada ka tema enda ja

suure osa Kinksi publikust. Vaatamata iseenda kaussi sülitamisele, läks bändi uus singel üsna hästi müügiks.

Samal aastal nägi ilmavalgust Kinksi singel „**Sunny Afternoon**”, mille sõnum oli juba otseselt ühiskonnakriitiline. See mõrult iroonilise tekstiga suvelaul tõusis kiiresti Briti tabeli tippu. The Kinks oli sattunud korralikku sõiduvette.

1967 kirjutas Ray Davies pala „**Waterloo Sunset**”, mida paljud Kinksi fännid peavad üheks popmuusika ajaloo kauneimaks pärliks. Aastatel 1968 – 69 salvestas Kinks singleid, mis mõeldud Briti ja Euroopa turgudele. Suuremat osa nendest ei võtnud plaadifirma Reprise vaevaks USA-s tutvustada. 1969 otsustas USA-s asuv Warners/Reprise lõpuks avaldada alternatiivajakirjades kirjutisi sellest briti kultusbändist, kuni lõpuks ilmus leheküljepikkune lugu „God Save The Kinks” muusikaajakirjas „Rolling Stone”. Vastutasuks lubas bänd, et on nõus minema USA-sse kontserdituurile, kui sealne Muusikute Föderatsioon tühistab nende nelja-aastase esinemiskeelu.

Kinksi uus turnee ookeani taha ei kujunenud just hiilgavaks, kuid jättis märgi maha. Seda tõestas ka USA turgudele paisatud uue albumi „Arthur (Or the Decline and Fall of the British Empire)”, mida nimetati lausa *rock*-ooperiks, üsna korralik müük. Kuid tõeline läbilöök, mis 1970. aastal taastas Kinksi maine USA-s, oli transvestiidist rääkiv pala „Lola”. Nüüd olid Carnegie Halli ja Madison Square Gardeni lavalauad selle bändi jaoks avatud. The Kinks oli astunud uude aastakümnesse. Aga see on hoopis teise jutu teema.

The Kinksi videod on nähtaval:

<http://www.youtube.com/watch?v=dvyDWGF290M>

<http://www.youtube.com/watch?v=F4DV-5d6a5g&feature=related>

<http://www.youtube.com/watch?v=Hz64hWng2vM&feature=related>

<http://www.youtube.com/watch?v=Gjt4qgLetHI&feature=related>

AUTODEST

Ütle üks hea autolapse nimi!

Algus jaanuarinumbris 2011

Kuldse kikilipsuga juubilar

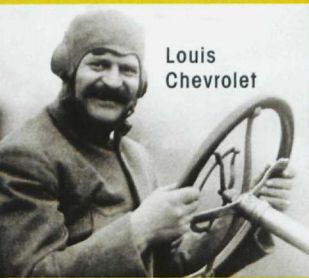
Jüri Trouberg

2011

1911

Louis Chevrolet

Kui Citroen ja Peugeot, millest oli juttu eelmistes numbrites, olid läbi ja lõhki „prantslased“, siis Chevrolet (loe: ševrolee) sünnimaaks sai hoopiski USA.

Esimeste Chevrolet'ide looja **Louis Chevrolet** ise sündis aga 1878. aasta esimesel jõulupühal Šveitsi prantsuskeelses

piirkonnas. Kui Louis oli kuue aastane, kolis ta kellassepast isa oma kuuelapselise perega Prantsusmaale. Kitsaste majandusolude tõttu asus Louis juba ühesteistkümnesele tööle jalgrataste remonditöökojas, kus osavate kätega poisist sai hinnatud meister. Louis ei rahuldunud ainult rataste parandamisega, vaid hakkas neid ka ise ehitama. Oma sõiduriistu sai Chevrolet järele proovida võidusõitudel, millest 28 tõi talle esikoha.

Jalgrattavaimustus asendus aga autovaimustusega kohe, kui Louis sai esimest korda automobiili puutuda.

Chevrolet' kohta liigub mitmeid legende. Üks neist pajatab, et nooruk sai nii hästi hakkama ühe ameeriklase auto parandamisega, et masina omanik, kes osutus multimiljonär Vanderbiltiks, kutsus noormehe Ameerikasse tööle. Võib-olla on tegu väljamõeldisega, sest tegelikult siirdus Louis aastal 1900 kõigepealt Kanadasse ja alles pool aastat hiljem jõudis USA-sse, New Yorki. Mõlemal pool töötas ta algu autojuhi ja mehaanikuna ning mõne aja pärast osales juba ka võidusõitudel: 1905 võitis ta New Yorgi sõerajaralli. Tutvunud General Motorsi asutaja William C. Durantiga, lõi Chevrolet koos temaga firma, mis kandis nime Chevrolet Motor Car Company. See sündis **3. novembril 1911**, nii et tänava tähistab Chevrolet oma 100. juubelit.

1912 sai valmis Louis Chevrolet' unistuste auto, mis kandis nime **Chevrolet Classic Six**. See suur, võimas ja kallis, 2150 dollarit maksev masin oli taskukohane ainult rikastele. Sellal tegutses Ameerikas 275 autovalmistajat ja Durant kavatses hakata looma ka odavamaid masinaid, mida oleks kergem müüa. Chevrolet, kelle meelest tähendas see allakäiku, otsustas omanimelisest firmast lahkuda. Ta kutsus Ameerikasse kaks nooremat venda Arthuri ja Gastoni, asutas oma firma ja asus valmistama võidusõiduautosid. Gaston Chevrolet võitis vanema venna konstrueeritud masinal 1920. aastal Indianapolise ralli, kuid seejärel tabasid Chevrolet'd vaid lüüasaamised. Firma läks pankrotti, Gaston hukkus traagiliselt ning Arthuri ja Louis' loodud uus kompanii ei jäänud püsima. 1934 võitis General Motors küll teeneka, firma müüduimale automargile nime andnud Chevrolet oma palgale, kuid peagi sundis halvenenud tervis meest pensionile jääma. Kunagine jalgrattatšempion ei toibunud enam jalaamputatsioonist ja suri 1941. aastal.

Kuldse kikilipsuga autod aga on Louis Chevrolet'le suurepäraseks mälestusmärkideks. Chevrolet' logo kohta liigub mitmeid legende: üks väidab, et see meenutab Louis Chevrolet' sünnimaad Šveitsi lippu, teine ütleb, et mehele jäi kujund meelde sõereklaamist, kolmas kinnitab, et hoopis Durant võitis lipsu ühe Prantsusmaa hotelli tapeedimustrilt...

Olgu lipsuga lood kuidas on, kuid vahva uudis on see, et tänava suvel kingib Chevrolet oma suure juubeli puhul 100 autot SOS-lasteküladele üle kogu maailma. Ka Keila ja Põltsamaa lastekülad kuuluvad peatselt kikilipsuga Chevrolet'ide omanike sekka.

Barbie

Barbie´-nuku enam kui üheksa-kümmend üheksa ametit

Vanarahvas ütles naljatamisi: „Üheksa ametit – kümnes nälg!” Barbie kohta see küll ei kehti: tema on teadupärast pidanud rohkem kui sada elukutset, kuid näljast pole juttugi: enam kui poole-saja aastane kaunitar on endiselt särav, sarmikas ja parajalt peenikese pihaga. Ja ametid õpib ta aina juurde!

Mudilasena mängitakse meelsasti muinasjututegelasi, haldjaid ja printsesse, kuid tegelikult on arsti, arhitekti või arvutiinseneri elu kindlasti palju põnevam kui printsessi oma.

Lisaks neile ameteile on Barbie nüüdseks käsile võtnud ka koka, uudistereporteri ja loomaarsti tööd ja tegemised. Kahekümne esimene sajand esitab aina uusi nõudmisil!

Aga kas poleks huvitav ennustada, **missugused ametid on kõige popimad järgmisel, kahekümne teisel sajandil?**

Kirjutage ja joonistage meile tuleviku elukutsetest! Parimatele auhinnaks erinevate elukutsetega Barbie´d Rimonnelt!

NB! Kirjatükid ja joonistused palume saata toimetusse hiljemalt 5. detsembriks 2011!

PE^B
2 1378 2011, 11

Leiutame koos Lottega!

Nagu teame, on Lotte koos oma isa ja teiste Leiutajateküla elanikega alati valmis mõnda mõnusat leiutist välja mõtlema. Kindlasti on neil ka sellel talvel plaanis midagi uut ja huvitavat. Kui muid materjale pole parajasti saadaval, siis vähemasti lund on viimastel talvedel Eestimaal olnud rohkem kui küllaga.

Mida annaks lumest leiutada? Pange oma mõtted kirja ja läkitage enne 5. detsembrist 2011 toimetusse! Meie aga saadame need

Janno Põldma-Heiki Ernitsa vahendusel Leiutajateküla Lottele ning parimatele lumeleiutajatele lubab mänguajajade maaletooja **Rekato** auhindadeks **Ravensburgeri Lotte-mänge!** Lahedat leiutamist, sõbrad!

REKATO

NB! Kiigake ka Rekato internetipoodi, mille aadress on: www.rekato.ee